

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Prírodovedecká fakulta

Katedra rozvojových štúdií

Jakub Ambros

História a súčasnosť saleziánskych misií a úloha saleziánov v rozvoji

Bakalárska práca

Vedúci práce: Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

Olomouc, 2011

Prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracoval samostatne a všetky použité zdroje informácií som uviedol v zozname literatúry.

V Olomouci, dňa 28. 7. 2011

.....

Pod'akovanie

Rád by som pod'akoval Doc. RNDr. Pavlovi Nováčkovi, CSc. za venovaný čas, cenné rady a pripomienky pri vedení mojej bakalárskej práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub AMBROS**
Osobní číslo: **R08339**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **História a súčasnosť saleziánskych misií a úloha saleziánov v rozvoji**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cieľom práce je priblížiť tému kresťanských misií so zameraním na saleziánsku rehoľu. Cieľom je predstaviť minulú a súčasnú misijnú činnosť a aktivity saleziánov a zistiť ich podiel na rozvojovej pomoci Českej a Slovenskej republiky.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 10 - 15 tisíc slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BOSCO, Teresio. DON BOSCO. Bratislava : Saleziánske katechetické vydavateľstvo Bratislava, 1991. 408 s.

www.saleziani.sk

www.misie.sdb.sk

www.sdb.cz

HYŽA, Alan ; KUBÍNYI, Peter . Misia. Bratislava : Don Bosco, 2010. 248 s.

MOTTO, Francesco. Výchovní systém Jána Bosca . Bratislava : Don Bosco, 2005. 168 s.

Vedoucí bakalářské práce: Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: 12. května 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: 13. května 2011

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 13. května 2010

Abstrakt

Táto bakalárska práca pojednáva o Saleziánskej kongregácii a jej misijnom pôsobení vo svete. V prvej časti práce sa zaoberám konceptom katolíckych misií a vzťahom medzi misiami a rozvojom. Druhá časť práce, teda tretia kapitola, charakterizuje zakladateľa, vznik a poslanie Saleziánskej kongregácie. V druhej časti tejto kapitoly je popísaná výchovná metóda saleziánov – Preventívny systém. Potom nasleduje charakteristika ostatných združení saleziánskej rodiny. Štvrtá kapitola popisuje začiatok saleziánskych misií a misijné pôsobenie vo svete. V poslednej, piatej kapitole sa zaoberám pôsobením saleziánov na Slovensku a v Českej republike. Následne je tu popísaná rozvojová činnosť saleziánskych organizácií v rámci týchto dvoch krajín a zisťuje sa prienik s oficiálnou rozvojovou pomocou v daných krajinách. Na záver kapitoly sú tieto krajiny porovnané navzájom.

Kľúčové slová:

misie, inkulturácia, saleziáni, Don Bosco, saleziánska rodina, preventívny systém, misionári, rozvojová pomoc, SADBA, SAVIO

Abstract

This bachelor thesis addresses the issue of Salesian Congregation and its missionary activities in the world. The first part focuses on the concept of catholic missions and the relation missions – development. The second part (third chapter) characterizes the founder, the beginnings and the message of Salesian Congregation. In the second part of this chapter there is described the education method of salesians – the Preventive system. This is followed by the basic characteristics of the other associations of salesian family. The fourth chapter describes the beginnings of salesian missions and the salesian missionary work in the world. The final fifth chapter is about the salesians in Slovakia and in the Czech Republic. This is followed by the description of development activities of salesian organizations of these two countries and the conjunction with official development assistance of this countries is searching. Finally, these two countries are compared.

Key words:

missions, inculturation, Don Bosco, salesian family, prevention system, missionaries, development assistance, SADBA, SAVIO

Obsah

Abstrakt.....	6
Abstract.....	6
Obsah.....	7
Zoznam použitých skratiek	9
Zoznam tabuliek.....	10
Zoznam obrázkov	10
1. Úvod.....	11
2. Misie.....	13
2.1 Definícia, vznik a ciele misií	13
2.1.1 Definícia misie	13
2.1.2 Vznik misií	13
2.1.3 Ciele misie.....	14
2.2 Stručný historický prehľad misií	15
2.2.1 Rané kresťanské spoločenstvo	15
2.2.2 Misia sv. Cyrila a Metoda	16
2.2.3 Obdobie kolonializmu	16
2.2.4 Misie v 21. storočí.....	17
2.3 Misiológia.....	17
2.3.1 Inkulturácia.....	18
2.4 Rozvoj spoločnosti a misie	18
3. Saleziánska kongregácia	20
3.1 Vznik a zakladateľ saleziánskej kongregácie	20
3.1.1 Počiatky práce don Bosca.....	20
3.1.2 Vznik rehole	22
3.1.3 Prínos don Bosca vtedajšej spoločnosti	23
3.2 Špecifické charakteristiky rehole.....	24
3.3 Preventívny systém.....	25
3.3.1 Náboženstvo	25
3.3.2 Rozum	26
3.3.3 Láskevost'	26
3.4 Saleziánska rodina	26

3.4.1	Saleziáni don Bosca (SDB)	27
3.4.2	Inštitút dcér Márie Pomocnice (FMA)	28
3.4.3	Združenie saleziánov spolupracovníkov (ASC)	29
4.	Saleziánske misijné pôsobenie vo svete	31
4.1	Počiatky saleziánskych misií	31
4.2	Južný cíp Ameriky	34
4.2.1	Príchod saleziánov	34
4.2.2	Rozvojová činnosť saleziánov v regióne Južný cíp Ameriky	35
4.3	Afrika – Madagaskar	36
4.3.1	Príchod saleziánov do regiónu Afrika – Madagaskar	36
4.3.2	Rozvojová činnosť saleziánov v regióne Afrika – Madagaskar	37
4.4	Južná Ázia a Oceánia	38
4.4.1	Príchod saleziánov do Indie	38
4.4.2	Rozvojová činnosť saleziánov v Indii	38
5.	Saleziánske misie na Slovensku a v Českej republike	40
5.1	Saleziáni don Bosca na Slovensku a v Českej republike	40
5.2	Saleziánske misie a rozvojová pomoc	41
5.2.1	SAVIO, o. z.	41
5.2.2	SADBA, o. s.	43
5.2.3	Misijní dobrovoľníci	46
5.3	Porovnanie rozvojovej činnosti SAVIA a SADBY a jej zhodnotenie s oficiálnou rozvojovou pomocou SR a ČR	46
6.	Záver	49
	Zoznam literatúry	51
	Prílohy	55

Zoznam použitých skratiek

1 Sol	1. list Solúnčanom
1 Tim	1. list Timotejovi
AG	Ad gentes
ASC	Združenie saleziánov spolupracovníkov
ČR	Česká republika
ČRA	Česká rozvojová agentúra
FMA	Inštitút dcér Márie Pomocnice
FoRS	Fórum pro rozvojovou spoluprácu
Jn	Evanjelium podľa Jána
KKC	Katechizmus katolíckej cirkvi
Mk	Evanjelium podľa Marka
Mt	Evanjelium podľa Matúša
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MV ČR	Ministerstvo vnitra ČR
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí ČR
o. s.	občanské sdružení
OSN	Organizácia spojených národov
o. z.	občianske združenie
RH	Redemptor hominis
RM	Redemptoris misio
SADBA	Saleziánska asociácia Dona Boska
SAVIO	Slovak Activity Volunteer International Organization
SDB	Saleziáni don Bosca
Sk	Skutky apoštolov
SR	Slovenská republika (Slovensko)
VDB	Volontárie don Bosca

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1: Súhrnný prehľad saleziánov vo svete (2007).....	28
Tabuľka č. 2: Prehľad o saleziánoch v SR a ČR	41
Tabuľka č. 3: Prehľad príjmov SAVIA, o. z. za rok 2010	43
Tabuľka č. 4: Prehľad výdajov SAVIA, o. z. za rok 2010	43
Tabuľka č. 5: Prehľad príjmov SADBÝ, o. s. za rok 2010	45
Tabuľka č. 6: Prehľad výdajov SADBÝ, o. s. za rok 2010.....	45
Tabuľka č. 7: Pomer bývajúceho obyvateľstva a saleziánov v SR (2011).....	47
Tabuľka č. 8: Pomer bývajúceho obyvateľstva a saleziánov v ČR (2010)	47
Tabuľka č. 9: Porovnanie čerpania rozpočtu SAVIA a SADBÝ s rozvojovými agentúrami SR a ČR (2010)	48

Zoznam obrázkov

Obr. č. 1: Zobrazenie saleziánskych regiónov	28
--	----

1. Úvod

Téma katolíckych misií je aktuálna i dnes. Od vzniku kresťanstva ubehlo už takmer 2000 rokov, no ešte aj dnes existujú vo svete regióny, v ktorých o tomto náboženstve ešte nepočuli. Pri písaní práce som vychádzal z pozície veriaceho človeka – katolíka.

O misie sa zaujímam už od svojho detstva. Každý týždeň si čítam zadnú stranu Katolíckych novín, ktorá je venovaná práve misiám a rozvoju. Sledovať úžasné dobrodružstvá a krásne fotky slovenských misionárov z ďalekých končín ma vždy fascinovalo. Toto ma viedlo k tomu, aby som sa tejto téme venoval aj v mojej bakalárskej práci, v ktorej som sa zameral na Saleziánsku kongregáciu.

K saleziánom som sa nedostal náhodou. Už od detstva som vyrastal v saleziánskom prostredí, pretože moji rodičia, aj príbuzní, sú saleziánmi spolupracovníkmi. Letné tábory, výlety, biblické olympiády, pracovné brigády – to všetko bolo vedené v saleziánskom duchu a štýle. Tak som mal možnosť spoznať život sv. Jána Bosca, zakladateľa Saleziánskej kongregácie. Od jeho charizmy je odvodená celá saleziánska spiritualita. Okrem neho som spoznal život mnohých ďalších saleziánskych svätých, či misionárov.

Cieľom tejto práce je priblížiť na základe dostupnej literatúry tému kresťanských (katolíckych) misií vybranej rehoľnej spoločnosti – saleziánov. Cieľom je predstaviť misijnú činnosť saleziánov vo svete, na Slovensku a v Českej republike a následne ju porovnať s oficiálnou rozvojovou pomocou Slovenska a Českej republiky.

Úlohou prvej, resp. druhej, kapitoly je načrtnúť koncept katolíckych misií a vzťah medzi misiami a rozvojom. V druhej časti práce sa už venujem vybranej Saleziánskej kongregácii. V druhej, resp. tretej, kapitole je charakterizovaný vznik, poslanie, výchovný systém a ostatné zložky saleziánskej rodiny. Cieľom kapitoly číslo štyri je predstavenie motivácií saleziánov ísť do misií. V druhej časti tejto kapitoly je kladený dôraz na misijnú a rozvojovú činnosť saleziánov vybraných regiónov, ktoré považujem dôležité z hľadiska zaujímavosti voči rozvojovej pomoci Slovenska a Českej republiky.

Pôsobenie saleziánov na Slovensku a v Českej republike je popísané v samostatnej kapitole. Dôraz je kladený predovšetkým na realizovanú rozvojovú činnosť. Cieľom je túto rozvojovú činnosť porovnať a následne ju konfrontovať s oficiálnou rozvojovou činnosťou oboch krajín.

K vybranej téme bakalárskej práce existuje dostatočné množstvo študijnej literatúry a materiálov. Zdroje použité k vypracovaniu práce boli knižné, prípadne nimi boli internetové

stránky organizácií alebo inštitúcií, ktoré sa zaoberajú misiami, či saleziánskou rodinou. Odkazy na zdroje sú uvádzané v texte.

Pri spracovaní tejto práce boli využité metóda zberu dát, následná analýza a kompilácia informácií. Dostupná literatúra je predovšetkým v českom a slovenskom jazyku, internetové stránky zahraničných organizácií boli v anglickom jazyku. Pri spracovaní kapitoly o misiách som pracoval so základnými dokumentmi katolíckej cirkvi (Sväté písmo a Katechizmus katolíckej cirkvi), medzi významných českých odborníkov patrí prof. Pavel Ambros. Najväčšiu skupinu zdrojov o saleziánoch a saleziánskych misiách tvoria oficiálne internetové stránky jednotlivých saleziánskych provincií a výročné správy občianskych združení SAVIO a SADBA, a rozvojových agentúr Slovenska a Českej republiky. K vypracovaniu porovnania týchto krajín som pracoval s údajmi Sčítania obyvateľstva z roku 2001.

Okrem týchto informácií som sa snažil získať informácie zúčastňovaním sa na seminároch usporiadaných SAVIOM (v roku 2010 a 2011 na festivale Lumen v Trnave) a mailovou a osobnou komunikáciou so saleziánmi venujúcich sa misiám.

2. Misie

Misie a misijné pôsobenie sú súčasťou katolíckej cirkvi už od jej samého počiatku. Prvé zmienky a samotné ustanovenie misií nachádzame vo Svätom písme¹ už v evanjeliách a apoštolských listoch Nového zákona, pretože za prvého misionára môžeme označiť samotného Ježiša Krista. Ten prišiel podľa kresťanskej tradície na tento svet, aby konal vôľu svojho Otca a zvestoval svetu Evanjelium.

Misie sú v kresťanskom prostredí spájané hlavne s „cudzími“, zámorskými krajinami. Do tejto oblasti spadajú najmä krajiny Latinskej Ameriky, Afriky a Oceánie, avšak v súčasnosti toto tvrdenie už zďaleka neplatí. I Európa je už na mnohých miestach misijným územím.

2.1 Definícia, vznik a ciele misií

2.1.1 Definícia misie

Výraz „misia“ je v bežnom svete rozšíreným a zaužívaným pojmom (napr. vesmírna misia, vojenská misia) a vyjadruje určité poslanie, či úlohu. V rámci katolíckej cirkvi „misiu“ môžeme chápať ako misionárske poslanie. Podľa profesora Ambrosa (2000) misionárske poslanie obsahuje aktivity cirkvi vedúce k založeniu novej miestnej cirkvi, kerygmu², aktivity smerujúce k vlastným veriacim (tzv. ľudové misie) a evanjelizáciu. Evanjelizácia, v užšom zmysle slova, je zvestovaním a ohlasovaním Evanjelia, radostnej zvesti. V širšom význame môže evanjelizácia znamenať i všeobecnejšie úlohy; katechézu, obranu ľudských práv, či zavádzanie morálnych a etických princípov do praxe.

Misie teda môžeme chápať ako šírenie a hlásanie kresťanskej viery, ohlasovanie Ježiša Krista, ale takisto musíme zobrať do úvahy ich rozvojový a humánny charakter, pretože súčasťou misijného pôsobenia sú vzdelávacie, osvetové, zdravotnícke, sociálne a rôzne iné aktivity.

2.1.2 Vznik misií

Vznik kresťanských misií závisí najmä od osoby Ježiša Krista a následne od vzniku nového svetového náboženstva, kresťanstva. Kresťanstvo pozýva ľudí k obráteniu a k viere. Významný dokument II. vatikánskeho koncilu *Ad gentes* to približuje slovami:

¹ V českom prostredí je zaužívané pomenovanie Biblia.

² Kerygma, čiže prvotné ohlasovanie Kristovho veľkonočného tajomstva, je základným prejavom misionárskeho poslania cirkvi a znamená prvé ohlasovanie Ježiša Krista. Je základnou prioritou života a poslania cirkvi. (porov. Ambros, 2000, str. 93)

Cirkev, poslaná od Boha K NÁRODOM, aby bola všeobecnou sviatosťou spásy, vedená najhlbšími požiadavkami svojej katolíckosti a poslušná príkazu svojho Zakladateľa, usiluje sa zvestovať evanjelium všetkým ľuďom (AG, 6).

V Novom zákone je Ježiš Kristus prvým misionárom, ktorý prišiel, aby konal vôľu svojho nebeského Otca (Jn, 4,34). Neskôr preberá úlohu misionárov dvanásť Ježišových učeníkov (apoštolov). Výraz „apoštol“ pochádza z gréckeho slovesa „apostello“ (vysielat'), čiže už samotné pomenovanie „apoštol“ predpokladá určité poslanie. Toto poslanie apoštoli dostali po zmŕtvychvstaní Krista, keď im zanechal posolstvo, aby išli do celého sveta a hlásali Evanjelium³ (Mk, 16,15). Aj na inom mieste Nového zákona nachádzame: „Chod'te teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal“ (Mt, 28,19-20).

Za prvého misionára sa však považuje sv. apoštol Pavol, ktorému sa vďaka jeho rozsiahlej misionárskej činnosti hovorí **Apoštol národov**.

Apoštol Pavol nepatrí medzi prvých 12 apoštolov, pred svojím obrátením sa radil medzi najväčších prenasledovateľov prvotnej cirkvi. Po svojom obrátení sa stal najväčším ohlasovateľom Ježiša Krista medzi pohanmi Malej Ázie, neskôr Grécka, Macedónska a Ríma. Je autorom prvých častí Nového zákona (za úplne prvú časť je považovaný List Solúnčanom), pretože „svoje listy napísal približne 15 až 20 rokov predtým, ako Marek svoje evanjelium, a 30 rokov alebo viac rokov predtým, ako napísali evanjeliá Matúš a Lukáš“ (Bosch, 2009, str. 144). To však znamená, že sv. apoštol Pavol evanjelizoval bez napísaných evanjelií, stal sa teda zakladateľom kresťanskej teológie a prvým apoštolským misionárom.

2.1.3 Ciele misie

Misijné pôsobenie je založené predovšetkým na evanjelizácii, ktorú by mal nasledovať krst⁴. „[Katolícka] cirkev je svojou prirodzenosťou misionárska“ (AG, 2). No nie je jediným náboženstvom, ktoré má misijnú povahu. Túto povahu má aj islam, budhizmus, dokonca i marxizmus a rôzne iné ideológie.

„Kresťanská viera považuje všetky generácie Zeme za objekty Božej spasiteľskej vôle a plánu spasenia ... považuje za adresáta *Božej vlády* ... celé ľudstvo“ (Bosch, 2009, str. 21). „Boh chce, aby všetci ľudia boli spasení a poznali pravdu“ (1 Tim, 2,4). Každý človek má právo poznať Krista. V evanjeliách je ukrytý misijný zámer. Sú adresované rôznym ľuďom

³ Štyri evanjeliá – Matúšovo, Markovo, Lukášovo a Jánovo – sú knihy Nového zákona. Je v nich zachytený život, skutky, zázraky a učenie Ježiša Krista.

⁴ Krstom sa človek stáva členom cirkvi.

s rozličnou kultúrou, zvykmi, tradíciami a vzdelaním a ich aktuálnosť a nadčasovosť sa prejavuje aj v dnešnej dobe.

Podľa *Katechizmu katolíckej cirkvi* cieľom misií je „umožniť ľuďom účasť na spoločenstve, ktoré je medzi Otcom a Synom v ich Duchu lásky [byť členom cirkvi]“ (KKC, 850). Toto je umožnené misionárskym pôsobením. Národom, ktoré neveria v Krista, je sprostredkované Evanjelium. Tie, ak ho akceptujú a následne prijmú krst, stávajú sa členmi cirkvi. Takýmto spôsobom sa vytvárajú nové spoločenstvá veriacich, vznikajú nové miestne cirkvi. Podľa profesora Ambrosa (2000) by nové cirkevné štruktúry mali zodpovedať miestnemu charakteru a podmienkam. Ďalej je podľa neho rovnako dôležité, aby komunity veriacich boli začlenené do sociálneho systému a mali umožnený vlastný náboženský život, s ktorým je spojená formácia domorodých kňazov i biskupov.

2.2 Stručný historický prehľad misií

Misijné pôsobenie, alebo inak povedané, šírenie kresťanstva, malo významný vplyv na vývoj svetových udalostí a dejín. Misie totiž neznamenali len šírenie kresťanstva ako náboženstva. Na kresťanstve a jeho hodnotách je totiž postavená celá západoeurópska kultúra. Misie však v priebehu času prebiehali iným spôsobom, mali iný dejinný kontext, ale cieľ misií ostal ten istý – ohlasovať Krista. Pre obmedzený priestor uvádzam iba stručný prehľad (rozdielneho) misijného pôsobenia cirkvi.

2.2.1 Rané kresťanské spoločenstvo

Základný rozdiel oproti ostatným obdobiam je skutočnosť, že kresťanstvo na svojom začiatku nebolo ustálené, nemalo vytvorenú základnú štruktúru, chýbalo inštitucionálne usporiadanie. Ale bolo jediným obdobím, ktoré zažilo živého Ježiša Krista na Zemi. V tomto období sa kresťanstvo iba formovalo.⁵ Misijné pôsobenie nebolo zamerané výlučne na pohanov, ale i na predstaviteľov judaizmu. Kresťanstvo ponúkalo v tomto období novú alternatívu. Skutočnosť, že všetci sú si navzájom bratmi a sestrami, hoci sú príslušníkmi rozličných stavov a národov, a všeobecná vzájomná láska, ktorú hlásalo Evanjelium, boli *revolučné*. Kresťanstvo takisto odmietalo vtedajšie polyteistické chápanie grécko-rímskeho sveta.

⁵ Kresťanstvo sa začalo formovať v 1. storočí na území dnešného Izraela a spočiatku fungovalo v rámci judaizmu ako židovské kresťanstvo. Bolo brané ako hnutie, nie ako budúce svetové náboženstvo. Vtedajší judaizmus totiž umožňoval existenciu viacerých odnoží (skupín), ktoré však mali prepojenie s náboženským jadrom. Takto to trvalo až do židovskej vojny a zničenia Jeruzalemu (rok 70 po Kr.). V tomto období bolo čoraz náročnejšie ostať židokresťanom. „Okolo roku 85 to bolo znemožnené úplne. *Osemnásť požehnaní*, ktoré farizeji vyhlásili vo svojom novom centre v Jamnii, zahrňovalo časť, ktorá preklínala kresťanov („nazarénov“) aj heretikov (*mimim*) a ktorá ich vylúčila zo synagóg“ (Bosch, 2009, str. 60).

Za hlavnú postavu tohto obdobia sa považuje sv. apoštol Pavol a jeho tri misijné cesty v rokoch 47 – 58 n. l., počas ktorých pôsobil na Cypre, v Malej Ázii (Filipi, Antiochia, Solún, Korint, Efez) (porov. Sk 13, 1 – 14, 26; Sk 15, 36 – 18, 22; Sk 18, 23 – 21,16).

Po rozpade Rímskej ríše malo kresťanstvo významný podiel na „skultúrnení“ barbarských kmeňov. Ukázalo sa, že hoci sa kresťanstvo zrodilo v rámci grécko-rímskej kultúry, bolo schopné sa adaptovať na všetky ostatné formy kultúry a dať im novú tvár.

2.2.2 Misia sv. Cyrila a Metoda

V roku 863 sa rozhodol Rastislav, panovník Veľkej Moravy, požiadať Michala III., aby mu poslal učencov, ktorí by dali jeho národu písmo. Príchod sv. Cyrila a Metoda na územie Veľkej Moravy, dal misiám nový rozmer. Na spôsob ich misie môžeme aplikovať citát sv. apoštola Pavla (1 Sol 1,5): „Keď sme vám priniesli evanjelium, neboli to len iba slová.“ Sv. Cyril a Metod, okrem toho, že priniesli evanjelium (duchovný aspekt misie), priniesli niečo navyše – nové **písmo**, do ktorého boli preložené liturgické texty. Písmo ďalej umožnilo rozvoj vzdelanosti, ktorý sa viazal na kláštory a mníchov, ktorí v nich žili.⁶

Misie na Veľkej Morave mali teda nielen náboženský, ale takisto aj vzdelávací charakter.

2.2.3 Obdobie kolonializmu

V roku 1453 Turci, čiže moslimovia, dobyli Konštantínopol, čo znamenalo prerušenie obchodných ciest s Indiou a následné hľadanie nových ciest, ktoré by sa vyhli moslimskému územiu. V 15. a 16. storočí, v období zámorských objavov, dostali misie opäť nový rozmer. Nastalo obdobie kolonizácie, vďaka ktorej sa kresťanstvo dostalo aj na iné kontinenty. Avšak cena, ktorú si to vyžiadalo, bola obrovská. „Jedným z najstrašnejších dôsledkov tohto procesu bolo zotročenie nezápadných národov“ (Bosch, 2010, str. 49). Nie je v silách, ani ambíciou autora tejto práce hodnotiť kolonizáciu a jej dôsledky (hoci kolonizácia zostáva určite ešte aj dnes jednou z najbolestnejších udalostí ľudských dejín).

V období kolonializmu sa naplno prejavilo „choďte do celého sveta“ (Mk 16,15). Spolu s dobrodruhmi a moreplavcami vycestovalo aj veľa misionárov – kňazov, rehoľníkov a rehoľníčok i laikov. Šírili kresťanstvo medzi domorodým obyvateľstvom, zakladali školy, nemocnice, starali sa o chod štátu. Známe sú najmä paraguajské jezuitské redukcie, pôsobenie saleziánov v Patagónii, o ktorom sa zmienim neskôr, a ešte mnohé ďalšie. Misie sa stali

⁶ Treba si uvedomiť, že v tom čase ešte nebola vynájdená kníhtlačiareň, a preto sa všetky knihy museli prepisovať ručne.

dôležitou súčasťou politických zámerov európskych panovníkov. Obyvateľstvo, hlavne domorodé, sa pokresťančením stalo „partnerom“ kolonizátorov, inými slovami, nerobilo problémy.

2.2.4 Misie v 21. storočí

Dnes sa však situácia pomaly a isto obracia. V cirkevných kruhoch sa kladie čoraz väčší dôraz na ekumenický dialóg. Počet veriacich a praktizujúcich kresťanov v pôvodných oblastiach⁷ radikálne klesá. Spoločnosť sa *sekularizuje* a Európa sa stáva domovom ateizmu. Katolícka cirkev stojí pred novou a dôležitou výzvou. Misijné pôsobenie v Európe sa javí ako nevyhnutné a absolútne žiaduce. So znížením počtu veriacich súvisí aj pokles duchovných povolaní, čo má samozrejme dopad nielen na počet misionárov, ale i na materiálne zabezpečenie misií (menej veriacich znamená potenciálne aj menej finančných prostriedkov nevyhnutných na chod misií). Dokonca aj tradične silne katolícke štáty ako Slovensko (oblasť na juhu krajiny) sa musia vyrovnávať s novou situáciou. Stávajú sa misijným územím.

Martinek (2007, str. 149) však sekularizáciu nepovažuje iba za negatívnu, pretože „spoločnosť dozrela tak ďaleko, že je schopná poskytovať svojim občanom vzdelanie a sociálne služby sama, bez toho aby to nechávala na zodpovednosti cirkvi.“ Tento proces sa však neudial v rozvojových krajinách, v ktorých je cirkev stále jedinou sociálnou istotou. Misijné poslanie cirkvi je preto aj dnes aktuálne a na mnohých miestach nenahraditeľné. Paradoxne možno aj preto zaznamenávajú rozvojové oblasti, hlavne štáty Latinskej Ameriky, najväčší rast veriacich i duchovných povolaní.

2.3 Misiológia

Misiológia je odvetvím kresťanskej teológie. Predmet jej záujmu ovplyvňujú dva hlavné činitele: potreba kvalitne vybaviť misionárov po teoretickej stránke, a úsilie predložiť misijnú činnosť cirkvi hlavným prúdom teológie. Ja sa budem venovať iba prvému činiteľu.

Misiológia je „veda, ktorá sa zaoberá misiami so všetkými ich podrobnosťami a potrebami, ktoré z toho vyplývajú.“ (Ambros, 2002, str. 119). Keďže sa formovala v rozličných častiach sveta, zahrňuje nielen odborné výrazy, ale takisto aj rôzne prístupy, vyplývajúce zo životných situácií misionárov, alebo ich úvah. Prevažujú však východiská spojené s tým, že katolícka cirkev bola prepojená so západoeurópskou kultúrou a misionárske poslanie bolo automaticky orientované smerom k neeurópskemu svetu.

⁷ Môžeme sem radiť Európu a vyspelé krajiny „Západu“ – Spojené štáty, Austrália, Nový Zéland.

Súčasná misiológia sa snaží nielen o formovanie misionárov, ktorí budú misijne pôsobiť. V 20. storočí sa zamerala na snahu zjednotiť všetkých kresťanov, ekumenický dialóg, no najmä sa zaoberá inkulturáciou Evanjelia.

2.3.1 Inkulturácia

Výraz „*inkulturácia*“ je v misiológii relatívne novým pojmom a do praxe sa dostal až v 70. rokoch 20. storočia, keď ho začali používať jezuiti. Samotný výraz inkulturácia má istú analógiu s anglickým „*enculturation*“. Tento pojem použil M. J. Herskovitz (1952), aby popísal spôsob, ako sa jednotlivец začleňuje a dosiahne uplatnenie vo svojej vlastnej kultúre. Analógia spočíva v tom, že „v procese inkulturácie sa miestna cirkev začleňuje do kultúry ľudu“ (Ambros 2000, str. 51). Bližšie to popisuje encyklika Jána Pavla II. *Redemptoris missio*: „[Inkulturácia je] vnútorná premena autentických kultúrnych hodnôt prostredníctvom začlenenia do kresťanstva a zakorenenie kresťanstva v rôznych kultúrach“ (RM, 52).

Inkulturácia je dynamický proces. Na jednej strane kresťanstvo síce preniká do miestnej kultúry, no snaží sa zachovať hodnoty danej kultúry. Je však otázne, nakoľko je to úplne možné. Jeden z príkladov, ktorý uvádza Martinek (2007), hovorí, že Mayovia sa ani za 500 rokov misijného pôsobenia nevzdali určitých prvkov svojej kultúry, ktoré sú v priamom rozpore s kresťanstvom (viera v osud, cyklické pojatie času, šamanizmus a i.). Misionári tak musia riešiť dilemu: zachovať celistvosť pôvodnej kultúry, alebo ustúpiť a zmieriť sa s týmito určitými ústupkami.

2.4 Rozvoj spoločnosti a misie

Čo je to rozvoj? O rozvoji sa toho popísalo už mnoho a neustále sa vedie široká diskusia o tom, čo môžeme pod týmto výrazom rozumieť. Rozvoj všeobecne, no najmä rozvoj spoločnosti, je ťažko definovateľným a širokým pojmom, ktorého obsah závisí na viacerých faktoroch; od osobného pohľadu na skutočnosť až po antropologický prístup (marxistická filozofia, liberálny prístup, atď.). Ďalej existujú rôzne teórie rozvoja, ktoré ponímajú rozvoj ako čisto ekonomický nástroj (programy štrukturálneho prispôsobenia, modernizačná teória). Názor katolíckej cirkvi na rozvoj je v odborných kruhoch marginalizovaný, či nežiaduci. Bosch (2009) spája rozvoj s misionárskym poslaním cirkvi, ktorej aktivity sa venujú najmä oblastiam nespravodlivosti, útlaku, chudoby, diskriminácie a násilia. Ďalej to sú, podľa môjho názoru, oblasti vzdelávania, prevencie, zdravotníctva a sociálnej starostlivosti. Rozvoj spoločnosti podľa encykliky Jána Pavla II. *Redemptor hominis* má spájať rast potrebných

vecí, rozvoj a rast ľudskej osoby (RH 16). Profesor Ambros (2002) to zhrňuje a ponúka ucelenú predstavu o vzťahu misií a rozvoja:

Pozícia kresťanská je integrálna a spája rozvoj spoločnosti so zlepšením ekonomických, sociálnych, kultúrnych a ekologických podmienok s dimenziou nadprirodzenou a eschatologickou⁸. Existuje jednota a zároveň rozlíšenie medzi evanjelizáciou a rozvojom spoločnosti ... Misionárske poslanie cirkvi je autonómne vzhľadom k politickej a hospodárskej situácii (popríklad systému), evanjelizácia však vedie novo pokrstených kresťanov ... k angažovanosti v sociálnej oblasti (Ambros, 2002, str. 138).

Bolo by však chybou domnievať sa, že pôsobnosť katolíckej cirkvi sa má obmedziť iba na rozvoj sociálny a ekonomický. Otázky rozvoja osobnosti a spásy človeka ostávajú aj naďalej podstatnou zložkou „misijného“ rozvoja spoločnosti.

⁸ Eschatológia je učenie o posledných veciach človeka a sveta, o posmrtnom živote.

3. Saleziánska kongregácia

Saleziánska kongregácia (Spoločnosť sv. Františka Saleského⁹, od jeho mena je aj odvodený skrátený názov kongregácie – saleziáni) je rehoľným spoločenstvom, ktoré sa venuje predovšetkým ohrozenej a chudobnej mládeži. Jej vznik sa datuje do druhej polovice 19. storočia. Charakter, poslanie a spiritualita saleziánov je úzko prepojená s osobou zakladateľa, sv. Jána (tal. Giovanni) Bosca¹⁰.

3.1 Vznik a zakladateľ saleziánskej kongregácie

3.1.1 Počiatky práce don Bosca

Saleziánska kongregácia sa nezrodila zo dňa na deň. Od začiatku jej formovania až po jej definitívnu podobu prešlo viac než 30 rokov.

Don Bosco už v mladosti mal túžbu venovať sa opustenej mládeži, hlavne chlapcom. Po vysvätení za kňaza sa začal oboznamovať s ich situáciou. Navštevoval väznice, stretával sa s nimi na ulici, a pod vplyvom toho, čo videl, sa rozhodol venovať týmto chlapcom celý svoj život. Tomu prispôbil aj svoje kňazské heslo: „Da mihi animas, cetera tolle – Daj mi duše, ostatné si vezmi“ (Štechová, 1936, str. 15).

Dielo don Bosca sa začalo 8. decembra 1841 stretnutím don Bosca s chudobným chlapcom Bartolomeo Carellim. Začal ho učiť katechizmus. Bartolomeo priviedol nasledujúci týždeň 8 kamarátov – vzniklo *oratórium*. Avšak začiatky oratória neboli vôbec jednoduché. Don Bosco nemal stále priestory, jeho práca u mnohých ľudí spôsobovala nepochopenie, až pohoršenie. Oratórium preto muselo putovať z miesta na miesto skoro päť rokov. Množstvo chlapcov rástlo každým týždňom, priestory nestačili. V roku 1845 bola k tomu všetkému otvorená prvá večerná škola, ktorú nasledovali ďalšie v Porta Nueva (1847) a vo Vanchiglii (1849)¹¹.

Definitívnym miestom pre oratórium sa stala v roku 1846 kôlna a dom istého Francesca Pinardiho, ktoré mal don Bosco prenajaté, neskôr ich odkúpil. Don Boscova práca prinášala viditeľné výsledky. V roku 1847 prichýlil na noc prvého chlapca – takto dal základ budúcemu internátu. Počet chlapcov v oratóriu neustále rástol. No don Bosco už postupne na všetko

⁹ Sv. František Saleský bol švajčiarsky svätec žijúci na prelome 16. a 17. storočia. Stal sa patrónom kongregácie na želanie jej zakladateľa, Don Bosca.

¹⁰ V Taliansku sa kňazovi hovorilo „don“, preto sv. Jána Bosca familiárne volali don Bosco (tak ho budem oslovovať aj ja – pozn. autora).

¹¹ Prvé oratórium malo obrovský ohlas, preto don Bosco otvoril aj ďalšie dve oratória. Pre nedostatok kvalifikovaných spolupracovníkov v nich učili starší a „viac pokročilý“ žiaci (Rua, Francesca, Savio a ďalší) – porov. Province of Mary Help of Christians, 2011, str. 1

nestačil. Pomáhali mu aj iní kňazi, ale ako uvádza T. Bosco (1988) don Bosco si začal viac všímať chlapcov a vyberal si z nich takých, o ktorých si myslel, že by sa mohli stať kňazmi a pomáhať mu v oratóriu. Takto si vybral prvých štyroch – G. Buzzettiho, G. Belliu, C. Gastiniho, F. Revigliu (z týchto štyroch časom ostal s don Boscom iba Buzzetti, no nestal sa kňazom).

Infobox: Životopis sv. Jána Bosca

Ján (z tal. Giovanni) Bosco sa narodil 16. augusta 1815 v malej talianskej dedinke Becchi (neďaleko Turína) v roľníckej rodine. Keď mal dva roky osirel, mama Margita sa musela starať o neho a bratov Antona a Jozefa. Detstvo prežívali vo veľkej biede, ale hladom nikdy netrpel. Ako deväťročnému sa mu prisnil *sen*¹², ktorý ovplyvnil celý Jankov nasledujúci život. Vyberám z neho iba podstatné časti:

„Videl v ňom množstvo detí. Muža, ktorý mu povedal: ‚Nie bitkou, ale láskou‘, a Ženu, ktorá mu predpovedala: ‚Časom všetko pochopíš.‘ ... Videl množstvo chlapcov a dostal príkaz, aby sa o nich postaral. ... Boli to kamaráti z hier i malí paholci zo susedných gazdovstiev. Doktorí boli dobrí, iní vulgárni a rúhači“ (T. Bosco, 1988, str. 34). Po sporoch s bratom Antonom, ktorý si neprial, aby študoval, musel v roku 1827 odísť z domu na gazdovstvo Mogliovcov, kde pracoval ako paholok. Ostal tam takmer tri roky. Mama Margita dokázala presvedčiť Antona a v novembri 1830 Janko začína navštevovať verejnú školu v Castelnouve d’Asti. V roku 1835 vstúpil do seminára. Napriek nedostatku finančných prostriedkov dokázal vyštudovať a 5. júna 1841 bol vysvätený za kňaza.

Hneď začína naplňať svoj sen – prácu s mladými. Organizuje rôzne hry, výlety, vyučuje katechizmus. Takto vzniklo *oratórium*, základ jeho diela. Definitívne miesto našlo jeho oratórium po neustálom premiestňovaní v okrajovej štvrti Turína – na Valdoccu. Neskôr sa oratórium rozrástlo o internát, večernú školu a don Bosco založil aj prvé odborné dielne. Na začiatku roku 1850 navštevovalo oratórium už viac ako 500 chlapcov. Začínal si uvedomovať, že na všetko nestačí sám. Spomedzi chlapcov si vyberal spolupracovníkov, ktorí mu pomáhali pri hrách, vyučovaní, ale i pri zabezpečovaní chodu oratória. V priebehu roku 1854 začína uvažovať o vzniku novej rehole – *Saleziánskej spoločnosti*. Tá vznikla v roku 1859 (definitívne potvrdená bola Svätou stolicou až v roku 1869), v roku 1872 vznikol Inštitút dcér Márie Pomocnice, v roku 1876 bolo schválené Združenie saleziánov spolupracovníkov.

Na podnet don Bosca (v roku 1871 sa mu prisnil sen o vzdialenej krajine, v ktorej by mali pôsobiť saleziáni) vznikla myšlienka misionárskeho pôsobenia saleziánov. Prvá misijná výprava saleziánov sa uskutočnila v roku 1875. Po dlhom skúmaní a rozhodovaní sa prvou misijnou krajinou

¹²V živote don Bosca zohrali sny významnú úlohu a ovplyvnili jeho dôležité rozhodovania. Je to oblasť života don Bosca, ktorá sa nedá podložiť presnými faktami (môžeme, ale i nemusíme veriť ich obsahu a vplyvu na život na don Bosca), no don Boscovi životopisci všetky významné sny považujú za veľmi dôležité. Celé znenie niektorých snov uvádzam informatívne v prílohách.

saleziánov stala Argentína (Patagónia). Posledných desať rokov života obetoval don Bosco cestám po Európe, takisto ich poznačili spory s turínskym arcibiskupom.

Don Bosco je autorom *Preventívneho systému*, výchovnej metódy založenej na prevencii, nie na represiiach a trestoch, a niekoľkých „školských“ kníh: *Jednoduché pojednávanie o desiatkovej metrickej sústave* (1849), *Dejiny Talianska* (1855), *Dejiny cirkvi* (1845) a mnohých ďalších. Nejedná sa o vysoko odborné diela, ale o diela písané jednoduchou ľudovou formou určené najnižším vrstvám.

Don Bosco zomrel 31. januára 1888 vo veku 73 rokov. Za svätého bol prehlásený pápežom Piom XI. 1. apríla 1934. Don Bosco je patrónom kresťanských vydavateľov a učňov. Cirkev ho označila za otca a učiteľa mládeže.

Zdroj: upravené podľa T. Bosco, 1988; Alberti, 1977; Province of Mary Help of Christians, 2011

3.1.2 Vznik rehole

O rok neskôr (1850) si vybral ďalšiu štvoricu mladíkov, ktorú chcel priviesť ku kňazstvu – M. Ruu (neskôr sa stal prvým nástupcom don Bosca), A. Savia, G. B. Francesiu a G. Anfossiho. Don Bosco začal premýšľať nad založením rehoľnej kongregácie¹³, ktorá by sa venovala „jeho chlapcom“.

26. januára 1854 navrhol štyrom mladíkom, Rocchittimu, Artigliovi, Caglierovi a Ruovi, založenie Saleziánskej spoločnosti. Don Bosco ich zaviazal láskou k blížnemu. Patrónom spoločnosti sa stal sv. František Saleský¹⁴. Prvým krokom rodiacej sa Saleziánskej kongregácie bolo 25. marca 1855 zloženie sľubov¹⁵ (najsťôr iba na tri roky) Michele Ruu do rúk don Bosca, stal sa tak prvým saleziánom. Avšak vtedajšia spoločenská, ani politická situácia v Taliansku, ktorá bola vysoko antiklerikálna, nepriala vzniku novej rehole.

Na jeseň 1854 minister Urbano Rattazzi navrhol zákon, ktorým sa mali zrušiť mnohé rády (najmä kontemplatívne), ktoré sa nevenovali vyučovaniu, či starostlivosti o chorých. Tento zákon o zrušení cirkevných rádov bol schválený a podpísaný kráľom 23. mája 1855. „Bolo zrušených 331 rehoľných domov, v ktorých bývalo 4 540 osôb. Rím [Vatikán] vyniesol exkomunikáciu vyhradenú pápežovi na všetkých, čo tento zákon presadzovali“ (T. Bosco, 1988, str. 223). Don Bosco napriek všetkému začal pracovať na náčrte reguly pre novú kongregáciu.

¹³Takisto aj rozhodnutie založiť rehoľnú kongregáciu bolo ovplyvnené snom, ktorý sa don Boscovi prisnil v roku 1847. Uvádzam ho ako Prílohu č. 1.

¹⁴Sv. František Saleský v 17. storočí, takisto ako don Bosco, musel znovu vybudovať katolícku cirkev vo svojej krajine. Don Bosco si ho vybral za patróna saleziánov kvôli jeho práci pre spásu duší, založenej na obetavej láske, добрte a radosti (porov. Alberti, 1977, str. 112).

¹⁵Aby sa človek v katolíckej cirkvi stal rehoľníkom, musí zložiť tri sľuby: chudoby, čistoty a poslušnosti. Keďže v tej dobe ešte saleziáni neboli oficiálnou rehoľou, M. Rua zložil sľuby do rúk don Bosca. Takto sa zrodila nová rehoľná rodina (porov. T. Bosco, 1988, str. 224).

O dva roky neskôr prijal don Bosca minister Rattazi. Minister, ktorému sa páčila činnosť oratórií, si prijal, aby sa myšlienka práce s chlapcami udržala i po smrti don Bosca. Poradil don Boscovi, aby napriek zákonu o zrušení cirkevných rádov založil novú rehoľnú spoločnosť, ktorej pôsobnosť by neobmedzoval žiadny zákon. Takáto spoločnosť by bola pred štátom združením slobodných občanov, ktorí by si plnili svoje občianske povinnosti, a pred cirkvou by boli rehoľníkmi. Na tú dobu to bola revolučná koncepcia, ktorá pripúšťala reálnu odluku cirkvi od štátu (Saleziáni don Bosca, c2002-2011c). Koncom tohto roku boli regule hotové a vo februári 1858 odišiel don Bosco s M. Ruom k pápežovi Piovi IX. do Ríma, aby mu predstavil regule. T. Bosco (1988, str. 243) ich charakterizoval takto:

Nebolo v nich nič mníšskeho. Šlo o spoločnosť klerikov¹⁶ a laikov spojených sľubmi, ktorí sa zasväcovali dobru chudobnej mládeže. Pred štátom boli občanmi: „Pri vstupe a ani zložením sľubov nik sa nezrieka občianskeho práva, lebo si ponecháva vlastníctvo svojho majetku.“
A pred cirkvou boli rehoľníkmi: „Výnos z majetkov člena po celý čas, čo ostáva v kongregácii, pripadá kongregácii.“

Saleziánska kongregácia oficiálne vznikla 18. decembra 1859 za prítomnosti don Bosca, ktorý prijal funkciu hlavného predstaveného, a ďalších 17 budúcich saleziánov, či už kňazov, diakonov alebo klerikov. Duchovným vedením bol poverený Michal Rua. Svätá stolica dekrétom *Decretum laudis* oficiálne povolila Saleziánsku kongregáciu až 23. júla 1864. Definitívne schválená bola 1. marca 1869, a saleziánske regule boli potvrdené 3. apríla 1874. Proces schvaľovania bol dlhý a náročný a stál don Bosca mnoho času a úsilia.

3.1.3 Prínos don Bosca vtedajšej spoločnosti

Don Bosco začal tvoriť svoju kongregáciu v 40. rokoch 19. storočia, kedy prebiehala tzv. priemyselná revolúcia. Podľa môjho názoru môžeme situáciu, ktorá bola v tom čase v Taliansku, teda i Turíne, prirovnať k situácii, ktorá prebieha dnes v rozvojových krajinách. Na vykreslenie vtedajšej situácie si požičiam slová samotného don Bosca, ktoré sú platné aj dnes: „Bohatstvo sa stávalo monopolom kapitalistov a ako majitelia vnucovali osamotenému a bezbrannému robotníkovi nespravodlivé mzdové zmluvy a pracovný čas“ (T. Bosco, 1988, str. 173). Avšak treba dodať, že nie všetci majitelia, či podnikatelia jednali rovnako, a že ich správanie by bolo vyslovene nemorálne. V tej dobe sa pracovalo v náročných podmienkach niekedy aj 14 hodín denne, chýbali odbory, využívala sa detská práca. A don Bosco sa svojím dielom pokúsil postaviť na obranu chudobnej mládeže.

¹⁶ Klerik alebo dnešný bohoslovec; študent, čo študuje v seminári za budúceho kňaza.

Najväčším prínosom boli **učňovské zmluvy**.¹⁷ Patria medzi najstaršie dochované zmluvy tohto typu v Turíne. Dobrými zmluvami boli učňom zaručené spravodlivé podmienky práce: odborný rast, mzdu, pracovný čas (8-hodinový). A don Bosco ich pravidelne kontroloval. Ak zamestnávateľ porušil podmienky zmluvy, tak bola vypovedaná. Neskôr, keď sa súčasťou oratória stali aj dielne¹⁸, tak odborné vyučovanie prebiehalo v týchto dielnach pod dohľadom saleziánov – koadjutorov, ako i odborných majstrov – laikov.

3.2 Špecifické charakteristiky rehole

Saleziáni žijú v mužských komunitách, ktoré sú aktívne zaangažované do sveta mladých (predovšetkým chudobných a na okraji spoločnosti), do ktorého sa snažia preniesť charizmu a štýl don Bosca (Stanovy, článok 4). No nejedná sa iba o chudobu hmotnú (životné podmienky, zdroje). Mnohokrát je to chudoba duchovná: strata dôležitosti, životnej perspektívy, či nedostatok vedomostí (Salesians of Don Bosco at the United Nations, 2011a). Duchovná chudoba je charakteristická nielen pre rozvojový svet, ale i pre mladých moderných miest (sídlišká). Saleziáni sa snažia o ľudský a duchovný rozvoj mládeže. To všetko sa deje metódou preventívneho systému, o ktorom sa zmienim v nasledujúcej podkapitole. Saleziáni pracujú s mladými predovšetkým v školách, v oratóriách i priamo na ulici. O **saleziánskej škole** a **oratóriu** by som sa chcel zmieniť podrobnejšie, pretože som mal možnosť ich zažiť aj osobne.

Saleziánska škola môže byť rôzneho stupňa – základná, odborné učilište, gymnázium, či univerzita. V prípade vyšších typov škôl je dôležitou súčasťou školy aj internát. Vyučovací proces je zaistený samotnými saleziánmi, ako i laikmi. Keďže sa jedná o katolícku školu, dôraz sa kladie aj na kresťanskú výchovu, no byť veriacim nie je podmienkou (študent sa ale zaväzuje, že bude dodržiavať stanovené pravidlá). Pre študentov bývajúcich na internátoch je zaistená celodenná prítomnosť saleziánskych asistentov – vychovávateľov¹⁹. Asistenti sú vykonávateľmi preventívneho systému v praxi; aktívne trávajú voľný čas so študentmi, venujú sa im počas štúdia na študovniach, organizujú rôzne výlety. Takýmto spôsobom naplňajú pranie don Bosca – byť vždy veselí.

Oratórium je súčasťou takmer každého saleziánskeho domu. Je to miesto, ktoré zahŕňa športové ihriská, klubovne a kostol (kaplnku). V oratóriách sú prítomní nielen saleziáni, ale aj dobrovoľníci – animátori, pomáhajú tu aj sestry FMA a saleziáni

¹⁷ Úryvok z tejto zmluvy uvádzam ako Prílohu č. 2.

¹⁸ V roku 1853 bola otvorená krajčírska a obuvnícka dielňa, v roku 1854 knižárska dielňa, v roku 1856 stolárska dielňa, v roku 1861 tlačiareň a v roku 1862 zámočníctvo (T. Bosco, 1988, str. 202 – 203).

¹⁹ Režim dňa spolu so zoznamom záujmových krúžkov SOŠ sv. Jozefa Robotníka v Žiline uvádzam ako Prílohu č. 3.

spolupracovníci. Oratóriá sú otvorené pre všetky deti a mladých. Súčasťou života oratóriá sú tzv. stretká (spoločenstvá mladých), kde mladí môžu diskutovať na rôzne témy. Organizujú sa detské tábory, či výlety. Ďalšou súčasťou života oratóriá je športová a klubová činnosť.

3.3 Preventívny systém

Don Bosco sa stal známym a populárnym svojím srdečným prístupom k mládeži, najmä k opusteným a chudobným chlapcom, ktorých bolo v tej dobe v Turíne a okolí mnoho. Mnohí z nich nemali žiadnych príbuzných a do Turína prišli s nádejou na lepší život, ako mali na vidieku, so snahou nájsť si prácu. Don Bosco pracoval vo svojich oratóriách počas svojho života so stovkami až tisíckami chlapcov, ktorých sa snažil určitým spôsobom vychovávať; či už to bola hra, katechézy, škola, povzbudzujúce slovo. Snažil sa o vytvorenie systému výchovy, ktorý rozvíja celú osobnosť – telo, srdce, myseľ a ducha. Týmto sa odlišoval od zaužívanej výchovy svojej doby, od represívneho systému používaného v štáte, v armáde a na iných miestach. Don Bosco svoju metódu nazval *preventívny systém*. Ako uvádza oficiálna stránka saleziánov na Slovensku preventívny systém je:

spôsob, ako predísť nevyhnutným trestom, a to tým, že [don Bosco] chlapca umiestnil do prostredia, kde je povzbudzovaný, aby zo seba vydal to najlepšie, čo v ňom je. Je to prístup príbuzenský, priateľský a z hľadiska výchovy integrálny. Vychováva to najlepšie, čo drieme v chlapcovi, povzbudzuje ho ku kompletnému a plnému vyjadreniu seba, pomáha mu nadobudnúť návyky, ktoré ho vedú k výberu toho, čo je dobré, zdravé, radostné a necháva v ňom rásť život. (Saleziáni don Bosca, c2002-2011d)

Preventívny systém sa zakladá na troch základných princípoch: *rozum – náboženstvo (viera) – láskavosť*. Základným prostredím pre výchovu je mládežnícke stredisko, oratórium, ktoré je centrom každodenného života saleziánskeho strediska. Prítomnosť saleziánov v oratóriách ponúka priestor nielen na hry, kvalitné a zmysluplné trávenie voľného času, ale takisto i na duchovnú formáciu.

3.3.1 Náboženstvo

Náboženstvo je najdôležitejším prvkom a znakom preventívneho systému don Bosca. *„Model človeka, ktorý má don Bosco na mysli, musí byť charakterizovaný jednoduchou a radostnou vierou v Boha, v Ježiša Krista a musí sa odvolávať na evanjeliové posolstvo pri formovaní svedomia. Neváha ponúknuť svätosť ako cieľ pre všetkých. V rôznych prostrediach jeho formačnej ponuky sa teda uprednostňujú náboženské prvky: ohlasovanie Božieho slova, spontánne praktizovanie modlitby a sviatostí, štúdium katechizmu, charitatívna veselá*

služba, duchovné súťaženie, ktoré dáva prostrediu oratória typický tón“ (Saleziáni don Bosca, c2002-2011d). Týmto spôsobom don Bosco apeluje na rodinu, jej vnútorné duchovné prežívanie a duchovné vedenie rodičmi. Ak by rodičia chýbali, tak práve na tento prípad sú postavené oratória, ktoré supľujú rodinu v tomto smere. Don Bosco sa odvoláva na fakt, že ľudia vedení v kresťanskom duchu sú osožní nielen pre Cirkev ako zdroje mnohých budúcich povolání, ale aj pre celú spoločnosť svojím morálnym životom, solidaritou a pracovitou.

3.3.2 Rozum

Rozum je jedným z hlavných pilierov výchovného systému don Bosca. Vychovávateľa, učiteľa, či rodiča majú byť vedení rozumom a tak vychovávať mladých, nielen chlapcov, ale aj dievčatá. Cieľom výchovného procesu je formovanie mladých, slobodných a zreľých osobností. *„Pochvala, napomínanie, odmena, trest majú iba výchovnú funkciu, ak sa používajú rozumne a s pokojom. Nadšenie a ťažkosť, výbuchy vášní a náboženské pocity sa spracúvajú s vyváženosťou, teda ovládajú sa a korigujú“* (tamtiež). Dôležité je preto pri výchove zachovať si „chladnú hlavu“. Riadenie a plánovanie, a tým pádom riadiaca činnosť rozumu, zasahuje do každodenného života mladého človeka: štúdium, práca, voľný čas a oddych. Neodkladnou súčasťou výchovy je formovanie mladého človeka k používaniu rozumu poučaním, odovzdávaním hodnôt a osobným príkladom.

3.3.3 Láskavosť

Láskavosť je akýmsi prepojením predchádzajúcich dvoch pilierov. Láskavosť by mala byť vlastná každému vychovávateľovi. Je zdrojom spôsobu kontaktu a komunikácie medzi vychovávateľom a mladým človekom. Vychovávateľ by mal prejavovať láskavosť ako lásku. Vychovávaný ju vníma ako:

„Sympatické vnímanie sveta mladých, jeho výrazových spôsobov, chutí. Dobré prijatie, láskavé spôsoby, dobrota, dobrotivosť, trpezlivosť a tolerancia. Konkrétne prejavy dôvery a náklonnosti s praktickými odpoveďami na všetky potreby chlapca“ (tamtiež). Láskavosť sa vo vychovávateľovi buduje celý život, neustále musí na sebe pracovať a zdokonaľovať sa. Je to nesmierne náročná a vyčerpávajúca úloha, ktorá v dlhšom časovom období prináša svoje ovocie.

3.4 Saleziánska rodina

Saleziánska kongregácia pôvodne vznikla ako spoločnosť rehoľníkov – kňazov, či klerikov, ktorí sa venovali výhradne chlapcom. Don Bosco sa chcel pôvodne venovať iba im. Postupom času však pochopil, že je potrebné sa otvoriť aj ženám, ktoré by sa chceli starať

o dievčatá. Takisto nie všetci spolupracovníci don Bosca sa chceli stať kňazmi a zasvätiť sa rehoľnému životu. Musel preto uvažovať o forme zasvätenia sa pre laikov, ktorí by pomáhali saleziánom, no nemuseli by skladať rehoľné sľuby.

Takto sa k saleziánom pripojili nové združenia (rehoľné, ale i laické), ktoré so saleziánmi zdieľajú rovnaké hodnoty (saleziánskeho ducha) a majú podobné poslanie – venovať sa opustenej a chudobnej mládeži²⁰.

3.4.1 Saleziáni don Bosca (SDB)

O vzniku a spôsobe života saleziánov som už písal už v predošlých podkapitolách. Saleziáni sú mužskou rehoľou, avšak salezián nemusí byť nevyhnutne kňazom. Môže ním byť aj salezián nekňaz (laik), čiže *salezián koadjutor*.

Saleziáni koadjutori a saleziáni kňazi sú navzájom rovnocennými. Zo začiatku, pri zrode kongregácie, však viacerí kňazi považovali koadjutorov za menejcenných, mali ich za svojich poskokov. Na to však don Bosco na tretej generálnej kapitule v roku 1883 zareagoval slovami: „Spolubratia koadjutori sú ako všetci ostatní. ... Vaším poslaním nie je priamo pracovať a sa namáhať, ale prácu viesť. Nad robotníkmi máte byť ako hospodári. Nie ste sluhovia“ (T. Bosco, 1988, str. 246). V rámci saleziánskej komunity majú koadjutori na starosti chod dielní, oratórií, vyučujú. Prvým saleziánom koadjutorom sa stal G. Rossi v roku 1860.

V súčasnosti majú saleziáni viac ako 16 000 členov a pôsobia na 5 kontinentoch v 129 krajinách sveta. Hlavným predstaveným saleziánov je od roku 2002 don Pascual Chávez Villanueva, ktorý je už deviatym nástupcom sv. Jána Bosca (Salesians of Don Bosco, 2010a).

Kongregácia je rozdelená do 8 regiónov, ktoré sa následne členia na provincie. Regióny: Interamerika (13 provincií), Južný cíp Ameriky (11 provincií), Severná Európa (15 provincií), Západná Európa (8 provincií), Afrika – Madagaskar (12 provincií), Južná Ázia (10 provincií), Južná Ázia – Oceánia (10 provincií), Taliansko a Blízky východ (7 provincií).

²⁰ Okrem troch nižšie spomenutých združení (SDB, FMA a ASC) sem patria ešte ďalšie združenia a spoločenstvá, ktoré však nebudem detailne rozpisovať. Rovnako ako predošlé tri najdôležitejšie združenia majú aj tieto ostatné saleziánskeho ducha. Patria sem Dobrovoľníčky (volontárie) don Bosca (VDB) – ženský sekulárny inštitút, Exallievi (Združenie saleziánskych odchovancov) – bývalí chovanci saleziánskych ústavov a mládežníckych stredísk, Združenie Márie Pomocnice a mnohé ďalšie. Väčšina z nich vznikla až po smrti don Bosca a založili ich jeho nástupcovia.

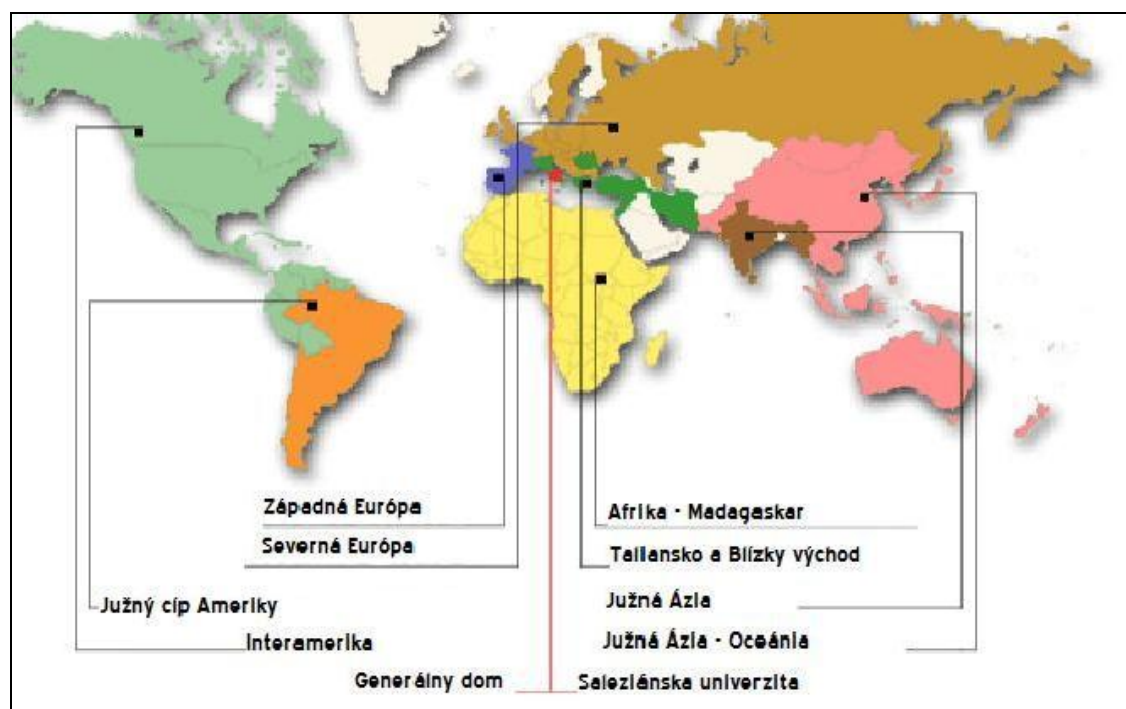
Prehľadný sumár o počte saleziánov vo svete uvádzam v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 1: Súhrnný prehľad saleziánov vo svete (2007)

Región	Saleziáni	Novíci	Biskupi	Spolu
Interamerika	2 106	85	23	2 214
Južný cíp Ameriky	1 587	53	42	1 682
Severná Európa	2 532	43	7	2 582
Západná Európa	1 637	6	5	1 648
Afrika – Madagaskar	1 271	93	7	1 371
Južná Ázia (2010)	2 431	141	10	2 582
Južná Ázia – Oceánia	1 319	71	12	1 402
Taliansko a Blízky východ	2 531	22	9	2 562
Svet	15 414	514	115	16 043

Zdroj: upravené podľa Salesians of Don Bosco, 2010b

Obr. č. 1: Zobrazenie saleziánskych regiónov



Zdroj: upravené podľa Salesians of Don Bosco at the United Nations, 2011b

3.4.2 Inštitút dcér Márie Pomocnice (FMA)

Inštitút dcér Márie Pomocnice (saleziánky FMA) je ženskou vetvou saleziánskej rodiny. Založený bol don Boscom 5. augusta 1872 v Mornese, dedine blízko Janova. Spoluzakladateľkou sa stala sv. Mária Dominika Mazzarelová.

Don Bosco venoval obrovské množstvo času a úsilia založeniu novej mužskej kongregácie. Preto spočiatku nemal čas sa venovať založeniu ženskej rehole. Mnoho talianskych biskupov, ale i laikov mu oponovalo, aby sa venoval nielen „svojím“ chlapcom, ale aby sa začal venovať aj chudobnej dievčenskej mládeži. Až pápež Pius IX., ktorý si prijal novú kongregáciu, ktorá by bola akousi protiváhou mužskej kongregácii saleziánov, dokázal definitívne presvedčiť don Bosca v roku 1871 o založení novej kongregácie (Alberti, 1977).

V Mornese pôsobil kňaz don Pestarino, ktorý založil združenie Dcér Panny Márie Nepoškvrnenej. Členky združenia sa chceli venovať potrebám farnosti, avšak nechceli vstúpiť do kláštora, ale nechceli sa ani vydávať. Do tohto združebua patrila aj sv. Mária Dominika Mazzarelová. Tá v roku 1861, keď sa vyliečila z týfusu, založila spolu so svojou priateľkou Petronilou odnož združenia, Jednotu zbožných krajčirok. Spoločne otvorili krajčírsku dielňu, v ktorej učili asi desať dievčat. Sv. Mária Mazzarelová vytvorila v Mornese, tak ako don Bosco na Valdoccu, miesto pre dievčatá, kde spoločne pracovali, učili sa katechizmus, kde spoločne žili.

Don Bosco prišiel do Mornese prvýkrát na jeseň roku 1864 so svojimi chlapcami. V roku 1865 sa Dcéry Nepoškvrnenej rozdelili na dve skupiny: Dcéry Nepoškvrnenej Panny Márie a Nové uršulínky. V roku 1870 prišiel don Bosco opäť do Mornese, aby videl, ako Dcéry žijú (v tom čase ich už bolo pätnásť). „Don Bosco pochopil, že mladé krajčírky sú Bohom predurčené za základný kameň novej ženskej spoločnosti“ (Alberti, 1977, str. 122). Tá vznikla v roku 1872 (14 sestier) a hneď nato sestry vybudovali exercičný dom, útulňu pre dievčatá a obecnú školu. Prvé sestry odišli do misií do Južnej Ameriky v roku 1877.

V súčasnosti majú saleziánky viac ako 13 000 sestier a pôsobia v 90 krajinách sveta na piatich kontinentoch (Inštitút dcér Márie Pomocnice, c2006-2008). Venujú sa predovšetkým výchove dievčenskej mládeže. Pracujú s ňou v mládežníckych strediskách, školách, či centrách voľného času.

3.4.3 Združenie saleziánov spolupracovníkov (ASC)

Združenie saleziánov spolupracovníkov je treťou vetvou saleziánskej rodiny. Projekt saleziánov spolupracovníkov sa začal uskutočňovať v 70. rokoch 19. storočia. Aj táto myšlienka sa ale nezrodila zo dňa na deň, a mala svoj pôvod už dávno predtým.

Od vzniku oratória v roku 1841 pomáhalo don Boscovi množstvo laikov a kňazov. Kňazi mali na starosti najmä pastoračnú činnosť (sväté omše, sviatosť zmierenia – spoveď). Laici pomáhali pri práci s chlapcami v oratóriu, vyučovali v nedeľu katechizmus, ale takisto

poskytovali finančnú a materiálnu pomoc (Združenie saleziánov spolupracovníkov, c2004-2011).

Prvý pokus o založenie združenia je z roku 1864, keď boli predložené do Ríma Reguly Saleziánskej spoločnosti, v ktorých bola aj kapitola o externých saleziánoch. Tento návrh však nebol úspešný, pretože aby boli schválené Reguly (schválené až v roku 1874), musela byť táto kapitola úplne vynechaná. Don Bosco preto vypracoval nové pravidlá a v roku 1876 ich poslal opäťovne do Ríma. Pápež Pius IX. ich schválil v tom istom roku. Stalo sa tak 9. mája. Ako uvádza T. Bosco (1988), medzi ciele *Združenia saleziánov spolupracovníkov* patrilo: robiť dobre sebe náročným kresťanským životom, pomáhať saleziánom v ich činnosti a chrániť mládež pred zlom. Spočiatku ale medzi saleziánmi prevládal názor, že saleziáni spolupracovníci majú iba poskytovať finančné milodary.

V súčasnosti saleziáni spolupracovníci sú neoddeliteľnou súčasťou saleziánskej rodiny. Pomáhajú nielen saleziánom, ale takisto v rámci svojich farností. Organizujú duchovné cvičenia a letné detské tábory, vedú mládežnícky apoštolát, aktívne sa venujú kresťanskej výchove detí a mládeže, takisto aj rodine. Snažia sa podľa svojich možností pôsobiť v rôznych sférach spoločnosti – kultúrnych, spoločenských, ekonomických i politických, najmä ak zasahujú do výchovy mládeže a do života rodín (Saleziáni don Bosca, c2002-2011b).

Saleziánom spolupracovníkom sa môže stať diecézny kňaz alebo laik, ktorý má viac ako 18 rokov, prejde určitou formáciou a zloží prísľuby. Vo svete dnes majú saleziáni spolupracovníci takmer 30 000 členov.

4. Saleziánske misijné pôsobenie vo svete

Táto kapitola sa venuje saleziánskym misiám. Najprv popisuje zrod a počiatky misijného pôsobenia saleziánov vo svete, ďalej postupne predstavuje vybrané rozvojové regióny.²¹ V rámci regiónov popisujem príchod saleziánov do jednotlivých krajín, súčasnú situáciu a významné charakteristiky daných regiónov.

4.1 Počiatky saleziánskych misií

Don Bosco sa myšlienkou šírenia kresťanskej viery i za hranice Talianska a Európy zaoberal dlhú dobu. Už v roku 1848 povedal: „Keby som mal kňazov a klerikov, rozkázal by som im, aby hlásali Evanjelium v Patagónii a Ohňovej Zemi, keďže tento kraj so svojimi úplne opustenými obyvateľmi najviac potrebuje misionárov“ (Saleziánske misie, 2011a).

Prvé videnie o misiách mal don Bosco v roku 1854, keď prišiel k umierajúcemu Giovanni Caglierovi a stál nad jeho posteľou. Don Bosco v ňom videl holubicu zostupujúcu nad hlavu chorého. V pozadí bolo vidieť neznáme postavy, divochov. „Dvaja z nich, obrovitej postavy, ozbrojení, jeden čierny ako eben, druhý červený ako meď, naklonili sa takmer úzkostlivo nad chorým a pozorovali, či sú ešte stopy nádeje na jeho uzdravenie“ (Alberti, 1977, str. 213). Pre don Bosca to boli jasné signály: holubica znamenala dary Ducha Svätého určené pre biskupa v deň jeho svätenia, divosi zase jeho budúce ovečky. A Giovanni Cagliero sa stal skutočne biskupom. Stalo sa tak 7. decembra 1884.

Infobox:

Mons. Giovanni Cagliero je spolu s blahoslaveným M. Ruom, prvým nástupcom don Bosca, pomyselným stĺpom, na ktorom bola postavená Saleziánska kongregácia.

Narodil sa 11. januára 1838 a pochádzal z toho istého kraja ako don Bosco. Do oratória v Turíne prišiel v roku 1851. Patril medzi štvoricu mladíkov, ktorých si vybral don Bosco, a ktorí súhlasili s jeho myšlienkou založiť Saleziánsku kongregáciu. Rehoľné sľuby skladal v roku 1862 a v tom istom roku prijal aj kňazskú vysviacku.

Mons. Cagliero bol vedúcim prvej misionárskej výpravy saleziánov do Argentíny v roku 1875. Bol profesorom teológie, skladateľom hudby, prvým misionárom dona Bosca, prvým saleziánskym biskupom a kardinálom.

²¹ Pri zaradovaní krajín do regiónov som vychádzal z delenia, ktoré používajú saleziáni (viď kapitola 3.4.1). Vyberal som regióny z hľadiska významu pre rozvojovú pomoc SR a ČR

Zomrel v Ríme 28. februára 1926. Jeho telesné pozostatky boli v roku 1964 prenesené do Argentíny a sú uložené v katedrále vo Viedne.

Zdroj: upravené podľa Saleziáni don Bosca, c2002-2011a

V rokoch 1869–1870 sa uskutočnil Prvý vatikánsky koncil, ktorý značne ovplyvnil rozvoj katolíckych misií. Mnoho biskupov z Južnej Ameriky, Afriky a Ázie sa snažilo využiť svoju prítomnosť v Európe, aby získali nové povolania (kňazov a rehoľné sestry) do svojich diecéz. Niektorí prišli aj za don Boscom, no ten v tom čase ešte nebol úplne rozhodnutý pre misie.

V roku 1871 sa don Boscovi prisnil sen²², ktorý ho utvrdil v jeho dávnom presvedčení, že saleziáni majú ísť do misií. Nasledujúcich päť rokov strávil hľadaním územia, ktoré videl vo sne. Uvažoval o Etiópii, Číne, Austrálii i Indii. Ani jedna z týchto krajín sa však nestala prvou krajinou misijného pôsobenia saleziánov.

V roku 1874 sa argentínsky konzul pôsobiaci v Savone zmienil o saleziánoch arcibiskupovi v Buenos Aires. Ten chcel, aby saleziáni prišli do Argentíny. Žiadosť arcibiskupa prišla do Turína koncom roku 1874, prečítaná na kapitule Kongregácie bola 22. decembra. Arcibiskup navrhoval prevziať v Buenos Aires farnosť Matky milosrdenstva (talianski emigranti) a dať do chodu novopostavené kolégium pre chlapcov v San Nicholas. Don Bosco súhlasil a vytvoril program práce (T. Bosco, 1988, str. 332):

- do Buenos Aires pošle niekoľko kňazov, ktorí vybudujú základňu pre pôsobenie saleziánov v Amerike,
- títo kňazi budú pôsobiť predovšetkým medzi chudobnou a opustenou mládežou,
- časom saleziáni prevezmú kolégium v San Nicholas,
- z týchto dvoch stredísk budú môcť v blízkej budúcnosti pokračovať aj do iných miest (predovšetkým medzi necivilizované kmene v Patagónii).

Don Bosco uvažoval nad misiami v ich najužšom význame, t.j. *prinášať Evanjelium do krajov neveriacich*. Pre don Bosca boli týmito „neveriacimi“ kmene Patagóncov. Po hľadaní teda našiel územie, ktoré malo byť prvou krajinou misijného pôsobenia saleziánov. Záujem pôsobiť v misiách bol obrovský nielen medzi saleziánmi, ale i laikmi. Treba si uvedomiť vtedajšiu situáciu. Ísť na misie do Argentíny, no predovšetkým do Patagónie, „krajiny obrov“, malo nádyh veľkého dobrodružstva, vyvolávalo zvedavosť. Takisto významnú rolu pri rozhodovaní zohrala aj početná talianska menšina, ktorá emigrovala z Talianska. Veľa detí,

²² Celý text snu sa nachádza v Prílohe č. 4.

ale takisto i mnoho dospelých, bolo negramotných a chýbali im akékoľvek náboženské základy.

Celý rok 1875 sa niesol v duchu príprav prvej misionárskej výpravy²³ (za života don Bosca sa uskutočnilo 11 misionárskych výprav). Vybratí boli šiesti kňazi (Cagliero, Fagnano, Cassinis, Tomatis, Baccino a Allavena) a štyria laici – koadjútori (stolársky majster Scalvini, obuvnícky majster a kuchár Gioia, učiteľ hudby Molinari a správca Belmonte) (T. Bosco, 1988, str. 334). Vedúcim výpravy bol Giovanni Cagliero. Naplnili sa tak slová a videnie don Bosca, ktoré mal pred 20 rokmi o tom, že tento vtedy umierajúci chlapec, dnes muž, bude misionárom. Každý člen výpravy dostal od don Bosca ceruzkou napísaný lístok, na ktorom bolo dvadsať rád, ako by si mal v misiách počínať.

Osobne sa domnievam, že väčšina z týchto rád vďaka ich nadčasovosti (neberiem do úvahy rady čisto nábožensky orientované) je aplikovateľných aj v dnešnej dobe. Mnoho z týchto rád sa za dobu od ich vzniku stalo samozrejmosťou bežného života. Avšak v čase keď vznikli, ich autor vôbec netušil, že by sa mohli dať v budúcnosti využiť v rámci dobrého fungovania neziskových organizácií alebo rozvojovej pomoci. Myslím si, že dodržiavanie týchto rád je predpokladom k úspešnému nadviazaniu pozitívnych vzťahov s partnerskou stranou v rámci rozvojových projektov, ale takisto i v medziľudských a profesionálnych vzťahoch.

Infobox: Odporúčania Don Bosca svojim prvým misionárom

1. Vyhľadávajte duše a nie slávu a hodnosti.
2. Buďte láskaví a čo najviac zdvorilí voči všetkým. Vyhýbajte sa však konverzáciám a dôvernostiam s osobami iného pohlavia, alebo s osobami, ktorých správanie je podozrivé.
3. Nechodievajte na návštevy okrem charitatívnych motívov a z nevyhnutnosti.
4. Neprijímajte pozvania na obedy, okrem veľmi vážnych dôvodov. V takom prípade zariadte sa tak, aby vás sprevádzal spolubrat.
5. Venujte osobitnú starostlivosť chorým, mladým, starým a chudobným, dostane sa vám požehnanie Božie a dobrodenie ľudí.
6. Preukazujte úctu všetkým autoritám, či civilným alebo náboženským.
7. Pri stretnutí s predstavenou osobou pozdravte s požadovanou úctou.
8. Zachovávajúte to isté oproti cirkevným osobám alebo osobám v náboženských inštitúciách.
9. Zachovávajúte skromnosť v dišputách a buďte skromní v jedení, pití a spánku.

²³ Fotku účastníkov z tejto výpravy uvádzam ako Prílohu č. 5.

10. Milujte, zachovávajte úctu a rešpekt k rádom iných náboženstiev a vždy hovorte o nich len dobre. Takto sa aj vám dostane úcty od všetkých a budete robiť dobré služby kongregácii.
11. Starajte sa o svoje zdravie. Pracujte tvrdo, ale len toľko, koľko vám vaša sila dovoľuje.
12. Pričinite sa, aby svet o vás vedel, že ste chudobní v obliekaní, jedle a bývaní a budete bohatými pre tvárou Božou a získate si srdcia ľudí.
13. Milujte sa navzájom, dávajte si rady, napomínajte sa navzájom a nech vás neodrádza závisť a nevraživosť. Nech dobro jedného z vás je dobrom všetkých a nech starosti a utrpenie jedného z vás sa prijímajú ako starosti a utrpenie všetkých. Nech každý znáša a zmierňuje bolesti iných.
14. Zachovávajte pravidlá a nezabúdajte na mesačné duchovné cvičenia.
15. Každé ráno Bohu odporúčajte svoje úlohy dňa, najmä spovede, cvičenia, náboženské inštrukcie a kázne.
16. Nepretržite si uctievať Pannu Máriu Pomocnicu kresťanov a Najsvätejšiu Sviatosť.
17. Odporúčajte chlapcom častú spoveď a prijímanie.
18. Aby sa pestovali duchovné povolania, ustavične si vstúpajte: lásku a čistotu, obavu pred skazenosťou iných, vyhýbajte sa zlej spoločnosti, často pristupujte k sviatostiam, vždy buďte láskaví, nežní a milí.
19. Vypočujte obe stránky skôr, než urobíte rozhodnutie v spornej veci.
20. V čase únavy a utrpenia nezabúdajte, že máme pripravenú veľkú odmenu v nebi.

Zdroj: Saleziánske misie, 2011a

Účastníci prvej misionárskej výpravy sa rozlúčili s don Boscom 11. novembra 1875 a odišli do Janova, kde sa nalodili. Do Buenos Aires priplávali 14. decembra 1875.

4.2 Južný cíp Ameriky

4.2.1 Príchod saleziánov

Na úvod uvádzam prehľad rokov príchodu do jednotlivých štátov regiónu: Argentína (1875), Uruguaj (1876), Brazília (1882), Chile (1887), Paraguaj (1896).

Južná Amerika (konkrétne Buenos Aires) sa stala prvým, a zároveň najdôležitejším miestom, kde začali saleziáni misijne pôsobiť. Prvou vecou, na ktorú sa don Cagliero so svojimi spolubratmi zameral, bolo vytvorenie *sviatočného oratória* (podobne ako na Valdoccu) pre miestnych chlapcov z ulice (T. Bosco, 1988, str. 336). Takýmto spôsobom

dokázali misionári naviazať kontakt s cieľovou skupinou – mladými chlapcami, ktorým sa nik nevenoval, a z ktorých väčšina bola negramotná.

Druhá misionárska výprava odišla z Talianska presne o rok po prvej výprave (14. novembra 1876). Viedol ju Francesco Bodrato a spolu s ním prišlo do Argentíny ďalších 22 saleziánov. Časť z nich pod vedením Luigiho Lasagnu založila v Uruguaji, blízko Montevidea, dom Casa di Villa Colón (Chávez, 2005, str. 4).

Infobox: Pôsobenie Luigiho Lasagnu v Uruguaji

Saleziáni, konkrétne don Luigi Lasagna, dostali v Montevideu za úlohu viesť Kolégium Pia IX., ktoré malo byť najlepšou školou v celej republike. V tom čase napísal José Pedro Varela jednu z najslávnejších pedagogických kníh Latinskej Ameriky *La Educación del Pueblo (Výchova ľudu)*, podľa ktorej bol vypracovaný študijný plán. Antiklerikálnym školským kruhom sa však nepáčili zmeny, ktoré do Varelovho plánu vnášali saleziáni. Don Lasagna si však dokázal získať dôveru študentov, a tak aj dôveru pre saleziánsku školu. Okrem tejto školy postupne prevzali saleziáni aj ďalšie školy a farnosti. Na okraji Montevidea zriadil niekoľko oratórií, zaviedol pestovanie vínnej révy a otvoril *meteorologické observatórium*.

V roku 1880 bol don Lasagna menovaný provinciálom Brazílie a Uruguaja. 13. marca 1893 bol vysvätený za biskupa. Zomrel tragicky v roku 1895.

Zdroj: Chávez (2005, str. 7–8) a Saleziánske misie, 2011 d

V tretej misionárskej výprave v roku 1877 boli prvýkrát zastúpené aj saleziánky. Viedla ich sestra Angela Vallese.

4.2.2 Rozvojová činnosť saleziánov v regióne Južný cíp Ameriky

V súčasnosti je školstvo najdôležitejšou oblasťou pôsobenia saleziánov v tomto regióne. Úspech majú saleziánske poľnohospodárske školy (v Brazílii však boli zatvorené) a učňovky. Poskytujú nielen kvalitné vzdelanie, ale aj výchovné prostredie založené na preventívnom systéme. No ani tu všetko neprebíha bez problémov, pretože „z hľadiska financovania je situácia škôl veľmi rôzna. V Chile sú saleziánske školy plne platené štátom, v Argentíne sú ním aspoň podporované, takže rodičia žiakov platia znesiteľné čiastky, v Brazílii, Paraguaji a Uruguaji žiadna podpora neexistuje“ (Chávez, 2005, str. 17). To znamená, že mnoho mladých nemôže navštevovať saleziánske školy, pretože ich rodičia si nemôžu dovoliť platiť ani symbolické sumy. Okrem primárneho a sekundárneho školstva sú v regióne zastúpené i univerzity. Medzi najvýznamnejšie saleziánske univerzity regiónu patria: Katolícka

univerzita kardinála Raúla Silvy Henríqueza v Santiagu de Chile, Katolícka univerzita Don Bosca v Campo Grande (Južné Mato Grosso), či Univerzitné stredisko UNISAL s univerzitnými mestečkami v štáte São Paulo v Brazílii (Chávez, 2005, str. 30).

Ďalšou oblasťou je starostlivosť o deti z ulice. V roku 1960 založil Javier de Nicolo (provincia Kolumbia, región Interamerika) centrum pre deti z ulice **Bosconia**. (Shine a light, 2011). Tento typ centier sa rozšíril následne do celej Južnej Ameriky. Centrá Bosconia sa stali vzorom nielen pre saleziánov, ale i pre iné organizácie. „S deťmi je naviazaný kontakt na ulici, následne sú prijaté do centra, kde sa musia adaptovať na život v centre, a začína sa vyučovanie a odborný tréning“ (tamtiež).

Okrem týchto oblastí saleziáni výrazne prispeli aj k rozvoju vedy v regióne. Patria sem tieto oblasti: geografia (mapovanie Ohňovej zeme don Albertom de Agostynom a meteorologické observatóriá v Uruguaji) a biológia (vyšľachtenie obilnina zrna Sales).

4.3 Afrika – Madagaskar

4.3.1 Príchod saleziánov do regiónu Afrika – Madagaskar

Región Afrika – Madagaskar je najmladším regiónom Saleziánskej kongregácie. Prví (francúzski) saleziáni začali pôsobiť na africkom kontinente už v roku 1891, keď prišli do alžírkeho mesta Orano²⁴, kde otvorili oratórium sv. Ľudovíta (Saleziánske misie, 2011b). Príchod saleziánov do Afriky uľahčila koloniálna prítomnosť Európanov, ktorí potrebovali zaistiť potrebnú kresťanskú výchovu a vzdelanie pre svoje deti.

Až do 80. rokov minulého storočia nemalo pôsobenie saleziánov v regióne žiadny konkrétny projekt. To sa zmenilo v roku 1980, keď don Egidio Viganó²⁵ vyhlásil „**Projekt Afrika**“ s cieľom posilniť saleziánsku prítomnosť v Afrike. Pri tejto príležitosti povedal: „Sme poslední, ktorí prišli s úlohou evanjelizovať africký kontinent; síce sa musíme mnohým veciam učiť od druhých, ... avšak sme nositeľmi zvláštnej metódy [preventívny systém] evanjelizácie mladých: prednostnej lásky k nim a jedinečného štýlu“ (Chávez, 2007, str. 7). Keďže v Afrike je silne zastúpená mladá generácia, saleziáni mali výborné predpoklady, aby bol Projekt Afrika úspešný. Pozostával z troch fáz (Chávez, 2007, str. 10–11):

- a. fáza zakladania (1980 – 1983),
- b. fáza konsolidácie a štruktúrálnej organizácie (1985 -1990),
- c. fáza zjednotenia saleziánskej Afriky a vytvorenie regiónu Afrika – Madagaskar.

²⁴ Kvôli zmene politického režimu museli saleziáni v roku 1976 z krajiny odísť.

²⁵ Don E. Viganó bol v rokoch 1977 – 1995 v poradí už siedmym hlavným predstaveným (nástupcom) don Bosca.

Fáza zakladania spočívala v založení nových diel na miestach, kde saleziáni neboli prítomní. Dialo sa tak vďaka európskym misionárom, ale takisto i vďaka misionárom z Indie. Novovytvorené diela ale boli závislé na svojej materskej provincii. To sa menilo počas druhej fázy. Počas nej sa oslabovali väzby na materské provincie a posilňovali sa domáce štruktúry. To bolo umožnené aj vďaka prudko rastúcemu počtu nových povolání. Výsledkom Projektu je vybudovanie plne fungujúceho saleziánskeho regiónu, ktorý má svoju africkú tvár, dôkazom čoho sú stále nové a početné domorodé saleziánske povolania. To však ale neznamená, že v Afrike aj naďalej nie sú potrební zahraniční misionári, pretože región je ešte stále veľmi mladý.

V roku 2007 pôsobili saleziáni v 42 krajinách Afriky, predovšetkým v subsaharskej Afrike (Salesians of Don Bosco, 2010c). Provincie sú rozdelené do troch jazykových skupín podľa koloniálnej minulosti: frankofónna, anglofónna a portugalská skupina.

4.3.2 Rozvojová činnosť saleziánov v regióne Afrika – Madagaskar

Väčšina aktivít saleziánov je zameraných na výchovu mládeže (oratória a strediská mládeže) a pastoračnú činnosť vo farnostiach a misijných staniach. Sektor školstva je teda pre saleziánov v Afrike a na Madagaskare kľúčovým. Dôležitú rolu zohrávajú učňovské strediská a technické školy, ktoré sú veľmi žiadané pre svoju kvalitu, no fungujú len vďaka finančnej podpore sponzorov a saleziánskych dobrodincov. Celkovo mali saleziáni v regióne v roku 2007 v prevádzke 80 učňovských stredísk, 78 primárnych a 36 sekundárnych škôl (tento počet je však oproti ostatným regiónom veľmi nízky) a 123 stredísk mládeže (porov. Chávez, 2007, str. 12–13). K tomu saleziáni pripravujú množstvo alfabetizačných programov (Angola), ktoré ale nie sú vedené ako školy. Najväčším nedostatkom saleziánskeho školstva v regióne ale ostáva absencia vyučovania na univerzitnej úrovni.

Ďalšou dôležitou oblasťou, ktorej sa saleziáni v regióne venujú je prevencia *HIV/AIDS*. Saleziáni pripravili dva typy preventívnych programov. Prvým z nich sú kurzy pre mladých. V provincii Južná Afrika vypracovali týždňový program „*Love Matters*“, ktorý mal mladým ukázať, ako by sa mali zodpovedne správať v partnerskom živote. (Salesians of Southern Africa, 2011) Druhým typom sú **manuály a informačné materiály** o *HIV/AIDS* a o spôsoboch prevencie v súlade s kresťanskou vierou, ktoré vytvoril don José Antonio Vega v provincii Tropická rovníková Afrika. Tieto materiály sa rozšírili nielen medzi saleziánmi z ostatných provincií, ale v iných spoločenských kruhoch.

4.4 Južná Ázia a Oceánia²⁶

4.4.1 Príchod saleziánov do Indie

Saleziáni sa do Indie dostali na žiadosť biskupa Manuela de Castro z Mylapore (Chennai) v južnej Indii. Prvá skupina piatich saleziánskych misionárov vedená don Giorgio Tomatisom, doputovala do Indie 5. januára 1906. Cieľom sa stalo mesto Thanjavur. Saleziáni tu prevzali sirotinec a učňovskú školu. Vzápätí zriadili miestnu komunitu saleziánov spolupracovníkov a oratórium.

V roku 1909 sa časť saleziánov premiestnila do Chennai. V tomto období saleziánske dielo v Indii rýchlo napredovalo. Okrem pastorácie mládeže sa vyvíjala veľká snaha o získavanie nových (miestnych) saleziánskych povolání. Prvým saleziánskym kňazom z Indie sa stal Ignác Muthu (Chávez, 2006, str. 10). Stalo sa tak už v roku 1916, len desať rokov po príchode do krajiny. V roku 1922 po naliehaní Vatikánu (Kongregácie pre šírenie viery) sa ujali rozsiahlej misie v Shillongu (štát Assam) (Saleziánske misie, 2011c).

Významným prvkom saleziánskych misií v Indii bola formácia misionárov *in loco* (Chávez, 2006, str. 12). Do Indie sa posielali mladí ľudia, ktorí sa dokázali naučiť miestny jazyk, zvyky i kultúru. Takto sa rýchlo adaptovali a následne sa stali vedúcimi osobami v miestnej komunite. Od prvého príchodu až do vypuknutia 2. svetovej vojny prichádzalo do Indie množstvo zahraničných misionárov²⁷, predovšetkým z Talianska, ale i z Ameriky a Austrálie. Po vyhlásení nezávislosti v roku 1947 sa podmienky pre vstup do krajiny začali komplikovať, až v roku 1966 indická vláda zakázala vstup zahraničných misionárov do krajiny²⁸. Napriek tomu sa saleziánske dielo aj naďalej dynamicky rozvíja vďaka dostatočnému množstvu indických saleziánov. Pôsobia v najvyšších indických cirkevných kruhoch (10 biskupov) a skoro všetci miestni predstavení sú indického pôvodu. Za sto rokov pôsobenia sa India stala jedným z najkľúčovejších a najprosperujúcejších saleziánskych regiónov. Začína splácať svoj pomyselný dlh, keďže množstvo indických saleziánov pôsobí v misiách po celom svete, predovšetkým v Afrike.

4.4.2 Rozvojová činnosť saleziánov v Indii

Medzi hlavných adresátov saleziánskeho pôsobenia v Indii patrí kasta *dalitov*. V roku 2006 mali na starosti celkom 207 farností a misijných stredísk s viac ako 700 000 veriacimi²⁹,

²⁶ Región Južná Ázia som vzhľadom ku geografickej blízkosti zlúčil s regiónom Južná Ázia a Oceánia do jedného regiónu. Keďže sa jedná o rozsiahle územie, tak sa pre nedostatok priestoru obmedzím iba na pôsobenie saleziánov v Indii, ktorá je najdôležitejšou krajinou pre saleziánov v tomto regióne.

²⁷ V období rokov 1906 – 1966 prišlo do Indie okolo 450 saleziánskych misionárov (Chávez, 2006, str. 11).

²⁸ V roku 2006 pôsobilo v Indii iba 31 zahraničných saleziánskych misionárov (tamtiež).

²⁹ Jedná sa o necelú tretinu z 2,3 milióna katolíkov žijúcich v Indii (Central Intelligence Agency, 2011)

pričom daliti tvoria 70 % týchto veriacich. (Chavez, 2006, str. 5 a 29). Aj tu je dominantným sektorom misijného pôsobenia školstvo. Okrem primárneho a sekundárneho vzdelávania poskytujú saleziáni aj univerzitné vzdelávanie, ktoré pre veľký záujem musí prebiehať na dve zmeny – ráno a večer.

Významnou aktivitou je program „*Youth at Risk*“, ktorý je zameraný na mladých ľudí, ktorí sa ocitnú v rizikových situáciách. S touto prácou začali v roku 1980 študenti teológie v Bangalore. Program Youth at Risk sa venuje: deťom, ktoré sa ocitnú na ulici alebo sú nútené pracovať; drogovu závislým, sirotám, detským utečencom a obetiam detskej prostitúcie (Slumdogs, 2011).

Okrem mladých sa saleziáni v Indii venujú aj dospelým. Určené sú pre nich *programy sociálneho rozvoja*. V každej provincii pracujú tímy saleziánov spoločne so saleziánmi koadjútormi a kvalifikovaným personálom, ktoré sa snažia o rozvoj poľnohospodárskych oblastí Indie. To však kvôli menšinovému postaveniu katolíkov nie je jednoduchá úloha. Napriek tomu majú saleziáni okolo 130 diel pre sociálny rozvoj, ktoré poskytujú svoje služby pre viac ako 80 000 klientov (Chávez, 2006, str. 30). Tieto diela sú financované z väčšej časti z miestnych zdrojov.

Na záver tejto kapitoly by som sa chcel ešte v krátkosti zmieniť o fungovaní **rozvojovej pomoci** poskytovanej saleziánmi. Misijné pôsobenie totiž znamená nielen pastoračnú činnosť (ohlasovanie Evanjelia), ale aj hmotnú pomoc.

Saleziáni majú svoje oficiálne zastúpenie pri **OSN**, kde obhajujú záujmy mladých. Zameriavajú sa na tieto oblasti (Salesians of Don Bosco at the United Nations, 2011a): eradikácia chudoby, sociálny rozvoj, migrácia, obchodovanie s ľuďmi, HIV/AIDS, práva dieťaťa, klimatické zmeny, domorodé obyvateľstvo. Rozvojové projekty sú realizované prostredníctvom **saleziánskych rozvojových agentúr**. Každá provincia má svoju rozvojovú agentúru a všetky aktivity sú koordinované v rámci siete *Don Bosco Network*. Projekty sú často realizované v spolupráci s ostatnými členmi saleziánskej rodiny; so sestrami FMA, saleziánskymi misijnými dobrovoľníkmi, ako aj saleziánmi spolupracovníkmi.

5. Saleziánske misie na Slovensku a v Českej republike

V tejto kapitole sa zameriam na pôsobenie saleziánov na Slovensku a v Českej republike. Cieľom tejto kapitoly je predstaviť predovšetkým misijnú a rozvojovú činnosť saleziánov v týchto dvoch krajinách, preto sa histórii pôsobenia saleziánskej rodiny budem venovať len veľmi okrajovo.

5.1 Saleziáni don Bosca na Slovensku a v Českej republike

Saleziáni prišli na územie Slovenska v roku 1924 na žiadosť slovenských biskupov. Prvými saleziánmi boli don Vagač a don Bokor, ktorých poslal hlavný predstavený saleziánov bl. Filippo Rinaldi. Miestom ich pôsobenia sa stal Šaštín³⁰. Do Čiech prišli saleziáni (P. Ignác Stuchlý) o tri roky neskôr, konkrétne v roku 1927. Miestom ich prvého pôsobenia sa stal Fryšták.

Pôsobenie saleziánov v Československu výrazne poznamenal komunistický režim a najmä násilné zatváranie kláštorov v 50. rokoch (tzv. „bartolomejská noc“ z 13. na 14. apríla 1950). Mnoho saleziánov bolo internovaných do pracovných táborov, väzení, ďalším bolo zakázané vykonávanie činnosti. „V období od roku 1948 do roku 1989 bolo odsúdených a uväznených 47 saleziánov“ (Salesiáni dona Boska, c2011b). Preto noví saleziáni boli svätení tajne a o ich vysvätení mnohokrát nevedeli ani ich rodinní príslušníci. Činnosť saleziánov sa kvôli prenasledovaniu presunula do súkromných bytov, chát a prírody, kde pracovali s mládežou (duchovné cvičenia, letné tábory). V období po roku 1989 saleziáni obnovili svoju činnosť a bol im navrátený zhabaný majetok.

V súčasnosti sú saleziáni aktívni predovšetkým v pastoračii detí, mládeže a rodín, ktorým sa venujú v rámci saleziánskych stredísk. Majú vo svojej pôsobnosti niekoľko škôl (napr. Vyššia odborná škola pedagogická a teologická – JABOK), pôsobia v katolíckych médiách.

Na nasledujúcej strane uvádzam v Tabuľke č. 2 stručný prehľad o saleziánskej rodine v SR a v ČR.

³⁰ Šaštín – Stráže je jedno z najvýznamnejších pútnických miest na Slovensku (Panna Mária Šaštínska). Saleziáni tu majú Gymnázium sv. Jána Bosca, ktorého zriaďovateľom ale je Bratislavská arcidiecéza.

Tabuľka č. 2: Prehľad o saleziánoch v SR a ČR

Názov	Počet (SR) (2011)	Počet (ČR) (2010)
saleziáni (SDB)	218	159
saleziánky (FMA)	80	43
saleziáni spolupracovníci (ASC)	928	563
školy	4	4
oratóriá a mládežnícke strediská	19	15

Zdroj: Inštitút dcér Márie Pomocnice, c2006-2008; Salesiáni dona Boska, c2011a; Saleziáni don Bosca, c2002-2011e; Adresár saleziánskej rodiny na Slovensku, 2010

5.2 Saleziánske misie a rozvojová pomoc

Slovenskí aj českí saleziáni pôsobia v misiách. Jedná sa o misijné pôsobenie v rozvinutých krajinách (Rakúsko, Japonsko, Nemecko a i.), v ktorých ubúda katolíkov alebo nie sú prirodzene katolícke, a nie je tu potrebná hmotná pomoc; a o pôsobenie v rozvojových krajinách. V týchto krajinách (Sudán, Angola, Keňa, Ukrajina, Azerbajdžan, atď.) saleziáni evanjelizujú miestne obyvateľstvo, ako i realizujú rozvojové projekty. Špecifickým prípadom je pôsobenie českých saleziánov v Bulharsku, ktoré nie je príjemcom oficiálnej rozvojovej pomoci. Misie takisto zahŕňajú aj pastoračiu rómskeho obyvateľstva.

Rozvojová pomoc je realizovaná v obidvoch krajinách prostredníctvom občianskych združení. V roku 2010 pôsobilo v misiách 18 českých a 36 slovenských misionárov (Salesiáni dona Boska, c2011a; Saleziáni don Bosca, c2002-2011e).

5.2.1 SAVIO, o. z.

Občianske združenie SAVIO (Slovak Activity Volunteer International Organisation) bolo založené v roku 2005. Je neziskovou organizáciou saleziánov na Slovensku, ktorá vykonáva funkciu rozvojovej agentúry. Hlavným poslaním tohto občianskeho združenia je „vyvíjať činnosť sociálneho a humanitárneho charakteru národného i medzinárodného dosahu, participovať na projektoch rozvojovej pomoci, napomáhať rastu solidárnosti medzi ľuďmi a vychovávať k zodpovednosti za osudy sociálne slabých a ohrozených“ (Savio, c2011b). Zameriava sa predovšetkým na deti a mládež, ktorí žijú v chudobnejších krajinách a regiónoch (humanitárne a rozvojové projekty). Ďalšou úlohou SAVIA je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rozvojovej pomoci. Spolupracuje predovšetkým s partnermi patriacim k saleziánskej rodine – SDB, ASC, FMA, DOMKA – Združenie saleziánskej mládeže; takisto spolupracuje i so Slovenskou katolíckou charitou. V medzinárodnom

prostredí má naviazané kontakty s *BoscoAid* (pôsobí v Sudáne), *SADBOU*, o. s. a ďalšími združeniami, ktoré tvoria následne aj partnerov pri realizovaní projektov.

Je členom celosvetovej saleziánskej siete *Don Bosco Network a Platformy mimovládnych rozvojových organizácií*.

V rámci rozvojovej činnosti má SAVIO v súčasnosti niekoľko rozbehnutých a niekoľko dlhodobých projektov, o ktorých by som sa chcel zmieniť podrobnejšie.

Najstarším z nich je projekt **Tehlička**. Jedná sa o verejnú zbierku organizovanú počas pôstneho obdobia (niečo podobné organizuje aj Česká katolícka charita pod názvom „*Postní almužna*“). Cieľom projektu je „informovať a vzdelávať o živote v chudobnejších krajinách a oblastiach sveta, formovať a viesť k spolupatričnosti i k spoluzodpovednosti“ (Savio, c2011c). Do tejto zbierky bolo v roku zapojených viac ako 180 materských, základných a stredných škôl a mládežníckych organizácií.

Od roku 2006 bol projekt Tehlička organizovaný pre tieto krajiny: Azerbajdžan (2006), Sibír (2007), Angola (2008), Sudán (2009), Keňa (2010). V rámci projektu Tehlička sú z výťažkov zbierky podporené projekty v týchto krajinách. V roku 2010 bolo v rámci projektu **Tehlička pre Keňu** vyzbieraných **48 887,22 €** (Savio, c2011e). V porovnaní s predošlými ročníkmi došlo ku zníženiu celkovej vyzbieranej sumy približne o tretinu. Bolo to spôsobené predovšetkým vyhlásením zbierky na pomoc zemetrasením zničeného Haiti. V roku 2011 prebieha projekt *Tehlička pre Afriku* (k 22. 7. 2011 ešte zbierka nebola uzavretá).

Významnou aktivitou je realizácia projektu **Adopcia tried Sudán**, ktorý vznikol v roku 2009. Jeho cieľom je podpora vzdelávania sudánskych detí a mládeže. Darca na Slovensku (môže ním byť jednotlivец, škola, firma, spoločenstvo) si „adoptuje“ jednu alebo viac tried v Sudáne. „Adoptovanie“ znamená, že sa darca zaviazá posilať na tento účel 100 EUR mesačne (Savio, c2011d). Ku koncu roku 2010 bolo podporených v rámci projektu 99 tried v piatich základných a v štyroch učňovských školách Sudánu. Triedy si adoptovalo spolu 38 jednotlivcov, 14 škôl, 51 združení a spoločenstiev a 2 firmy. Zo získaných finančných prostriedkov boli zabezpečené školské pomôcky, poplatky, denná strava pre žiakov a časť mzdy pre učiteľov. Celková suma predstavovala **92 685,16 EUR** (Savio, c2011e).

Ďalšie rozvojové projekty boli realizované za podpory Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu *SlovakAid*. Jedná sa o viacero projektov (odborné dielne, pitná voda) v Keni a Sudáne.

Na nasledujúcej strane uvádzam v Tabuľke č. 3 a v Tabuľke č. 4 výsledky hospodárenia SAVIA, o. z. za rok 2010.

Tabuľka č. 3: Prehľad príjmov SAVIA, o. z. za rok 2010

PRÍJMY	EUR	CZK
Granty	546 287,70	13 657 192,50
Dary	123 867,55	3 096 688,75
Tehlička pre Keňu	48 887,22	1 222 180,50
Adopcia tried Sudán	92 685,16	2 317 129,00
Úroky a výnosy	70,88	1 772,00
SPOLU	811 798,51	20 294 962,75
1 € = 25,00 Kč		

Zdroj: upravené podľa Savio, c2011d (výpočty autora BP)

Tabuľka č. 4: Prehľad výdajov SAVIA, o. z. za rok 2010

VÝDAJE	EUR	CZK
Projekty Sudán	424 149,07	10 603 726,75
Projekty Keňa	187 171,21	4 679 280,25
Azerbajdžan - EDS	10 700,00	267 500,00
Angola - Alfabetizácia	2 000,00	50 000,00
Pomoc Haiti	10 500,00	262 500,00
Sibír	6 000,00	150 000,00
Ukrajina - letné tábory	1 456,00	36 400,00
Rozvojové vzdelávanie	36 013,22	900 330,50
Rómske tábory	6 160,40	154 010,00
Príprava dobrovoľníkov	2 140,00	53 500,00
Iné	2 609,41	65 235,25
SPOLU	688 899,31	17 222 482,75
z toho výdavky chodu organizácie (7,5%)	51 891,50	1 297 287,50
1 € = 25,00 Kč		

Zdroj: upravené podľa Savio, c2011d (výpočty autora BP)

5.2.2 SADBA, o. s.

Občianske združenie SADBA (Salesiánska asociácia Dona Boska) bolo založené v roku 2005 s cieľom „podporovať výchovu detí a mládeže k etickým hodnotám v saleziánskom duchu“ (Salesiánska mládež, c2011a). V rámci svojej hlavnej činnosti sa venuje podpore a vysielaniu misijných dobrovoľníkov, rozvojovej pomoci a osvete, a takisto

aj podpore aktivít realizovaných pre mládež (v ČR a Európe). Prioritnú oblasť činnosti tvorí školenie dobrovoľníkov, ktorí pracujú v saleziánskych strediskách v ČR a zahraničí (Nemecko, Bulharsko, Sudán, India, atď.). SADBA v rámci ČR úzko spolupracuje s členmi saleziánskej rodiny – SDB, FMA, ASC; ďalej spolupracuje s Českou národnou agentúrou Mládež, orgánmi štátnej správy a mnohými ďalšími organizáciami. V medzinárodnom prostredí spolupracuje so SAVIOM, o.z., Nadáciou Don Bosco Bulharsko, Don Bosco, St. Joseph Vocational Training Centre (Sudán) a ďalšími organizáciami, ktoré tvoria následne aj partnerov pri realizovaní projektov.

SADBA je členom *Fóra pro rozvojovou spoluprácu (FoRS)* a medzinárodných sietí *Don Bosco Youth-Net* a *Don Bosco Network*.

V rámci rozvojovej činnosti sa SADBA venuje predovšetkým príprave dobrovoľníkov. Má rozbehnutý program „**Cagliero – salesiánský voluntariát**“. O tomto programe sa viac zmienim v podkapitole 5.3.3. V rámci tohto programu je vytvorený fundraisingový a osvetový projekt **Adopce nablízko**. Jeho motto znie: „Pomocou blízkych pomáhajme ďaleko.“ „Pomoc sa uskutočňuje všestrannou podporou dobrovoľníkov, ktorí nasadia časť svojho života a starajú sa o tých najpotrebnejších“ (Klub přátel Adopce nablízko, 2011). V praxi to znamená, že darca si „adoptuje“ nie dieťa, ale dobrovoľníka, ktorý je vyslaný SADBOU, a ktorý sa následne stará o deti. Darcu potom informuje o svojej činnosti a živote dieťaťa.

Ďalšou rozvojovou aktivitou je rozvojovo-vzdelávací projekt „**Šampióni pre Afriku**“. Tento projekt vznikol pri príležitosti Majstrovstiev sveta vo futbale 2010. Zameraný je na rozvojové vzdelávanie žiakov základných a stredných škôl.

Na nasledujúcej strane uvádzam výsledky hospodárenia SADBY, o. s. za rok 2010, ktoré sa nachádzajú v Tabuľke č. 5 a Tabuľke č. 6.

Tabuľka č. 5: Prehľad príjmov SADBY, o. s. za rok 2010

PRÍJMY	EUR	CZK
Európsky sociálny fond - MPSV	69 831,75	1 745 793,87
Európska komisia	17 095,37	427 384,19
Česká národná agentúra Mládež – EVS a iniciatíva mládeže	22 774,79	569 369,65
Príspevok MV ČR	19 200,00	480 000,00
Príspevok MZV ČR	16 553,76	413 844,00
Príspevok MŠMT ČR	7 392,36	184 809,00
Príjmy z členských príspevkov	292,00	7 300,00
Nadácia pre radosť	600,00	15 000,00
Saleziánska provincia Praha	10 200,00	255 000,00
Dary a príspevky od fyz. a práv. osôb	60 451,72	1 511 293,00
Bankové úroky	2 350,43	58 760,75
Kurzové zisky	22,78	569,57
Príspevky účastníkov	12 387,81	309 695,30
Vedľajšia hospodárska činnosť	2 667,80	66 695,00
Ostatné	0,15	3,67
SPOLU	241 820,72	6 045 518,00
1 € = 25,00 Kč		

Zdroj: upravené podľa Salesiánska mládež, c2011b (výpočty autora BP)

Tabuľka č. 6: Prehľad výdajov SADBY, o. s. za rok 2010

Výdaje	EUR	CZK
Spotrebované nákupy	30 967,32	774 183,00
Služby	74 006,36	1 850 159,00
Osobní náklady	72 756,44	1 818 911,00
Poplatky	40,00	1 000,00
Ostatní náklady	443,20	11 080,00
Poskytované příspěvky	18 944,60	473 615,00
Vedlejší hospodárska činnosť	756,64	18 916,00
SPOLU	197 914,56	4 947 864,00
1 € = 25,00 Kč		

- pozn.: časť zdrojov bude čerpaných v roku 2011

Zdroj: upravené podľa Salesiánska mládež, c2011b (výpočty autora BP)

5.2.3 Misijní dobrovoľníci

Misijní dobrovoľníci patria medzi základné články saleziánskych misií. Bez ich prítomnosti by bola činnosť misionárov výrazne obmedzená. Jedná sa o skupinu najmä mladých ľudí, ktorí sa rozhodli pre misie (zvyčajne na obdobie jedného roku) a následne sa vrátia do bežného života. Saleziánskych misijných dobrovoľníkov vysielajú rovnako ako SAVIO, tak i SADBA. Podmienky, ktoré musia dobrovoľníci splniť sú v týchto organizáciách podobné.

Každý dobrovoľník (18–30 rokov) musí absolvovať formačnú prípravu, ktorá prebieha v saleziánskom duchu, a prebieha počas školského roku pred vyslaním do misií. Musí byť dobre zdravotne a jazykovo pripravený, rovnako musí mať i osobnostné predpoklady na prácu s deťmi a mladými.

Cagliero – salesiánsky voluntariát je dobrovoľníckym programom SADBY a je zapojený do Európskej dobrovoľnej služby. Jeho náplňou sú **voľno-časové aktivity, vyučovanie s doučovaním, či manuálna práca**. Dobrovoľníci sa venujú deťom zo sociálne slabšieho prostredia a ulice, národnostných menšín. (Salesiánska mládež, c2011a). V roku 2010 bolo vyslaných 13 dobrovoľníkov do Indie, Nemecka, Bulharska, Juhoafrickej republiky a Demokratickej republiky Kongo.

Slovenskí misijní dobrovoľníci zvyčajne pracujú jeden rok v Jakutsku (Rusko), Azerbajdžane a Angole a počas letných prázdnin dva týždne na Ukrajine a jeden týždeň v rómskych táboroch. (Savio, c2011a).

5.3 Porovnanie rozvojovej činnosti SAVIA a SADBY a jej zhodnotenie s oficiálnou rozvojovou pomocou SR a ČR

Porovnávať objemy finančných prostriedkov, s ktorými disponovali v roku 2010 SAVIO a SADBA, a následnú realizovanú činnosť je veľmi komplikované. Česká republika sa už dlhodobo radí medzi najviac ateistické štáty Európy i sveta, a preto i prostredie, v ktorom pracujú českí saleziáni je diametrálne odlišné, ako je prostredie, v ktorom pracujú slovenskí saleziáni. Túto situáciu potvrdzujú aj údaje uvedené v Tabuľke č. 7 a Tabuľke č. 8 (na nasledujúcej strane). V absolútnych číslach je na Slovensku oproti ČR viac než o tretinu rímskokatolíkov, no v relatívnych číslach je to až 2,5-krát viac. Avšak pomer počtu saleziánov v rámci katolíckej cirkvi je v oboch krajinách takmer rovnaký.

Tabuľka č. 7: Pomer bývajúceho obyvateľstva a saleziánov v SR (2011)

	Celkový počet	pomer k celkovému počtu obyvateľov (v %)	Počet na 100 000 obyvateľov	Počet na 100 000 rímskokatolíkov
Celkový počet obyvateľov (2001)	5 379 455	100,0	1 000	-
Rímskokatolícka cirkev (2001)	3 708 120	68,9	68 931	100 000
Saleziáni (so sľubmi)	218	0,004	4	5,9

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2011 a Saleziáni don Bosca, c2002-2011e (výpočty autora BP)

Tabuľka č. 8: Pomer bývajúceho obyvateľstva a saleziánov v ČR (2010)

	Celkový počet	pomer k celkovému počtu obyvateľov (v %)	Počet na 100 000 obyvateľov	Počet na 100 000 rímskokatolíkov
Celkový počet obyvateľov (2001)	10 230 060	100,0	1 000	-
Rímskokatolícka cirkev (2001)	2 740 780	26,8	26 791	100 000
Saleziáni (so sľubmi)	159	0,002	1,6	5,8

Zdroj: Český statistický úřad, c2011 a Salesiáni dona Boska, c2011a (výpočty autora BP)

V rámci rozvojovej pomoci som porovnával SAVIO a SADBU s národnými rozvojovými agentúrami (nepracoval som teda s údajmi za celú rozvojovú pomoc SR a ČR) a vychádzal som z údajov Tabuliek č. 7 a č. 8 a Tabuľky č. 9 (na nasledujúcej strane). SAVIO disponovalo s trikrát väčším rozpočtom ako SADBA (pomer mal byť podľa tabuliek iba 1,3-krát). To samozrejme ovplyvnilo i objem realizovaných aktivít.

Rozvojová činnosť SADBY bola obmedzená iba na dobrovoľnícky program Cagliari – salesiánsky voluntariát a menšie projekty rozvojového vzdelávania. Treba však dodať, že na ne išla iba časť rozpočtu, pretože Misie tvoria iba jednu zo štyroch oblastí pôsobenia SADBY. Českí misijní dobrovoľníci, ani saleziáni nepôsobili ani v jednej prioritnej, či programovej krajine Zahraničnej rozvojovej spolupráce ČR.

SAVIO v roku 2010 rozvinulo svoju projektovú činnosť (7 projektov v rámci SlovakAid-u), čo znamenalo celkové zvýšenie rozpočtu o 350 % (Savio, c2011e). SAVIO realizuje svoje projekty v súlade s oficiálnou rozvojovou pomocou SR. Rozvojové projekty

prebiehajú v Keni (programová krajina), Sudáne, Ukrajine (projektové krajiny) a v krajinách, ktoré nepatria medzi programové a projektové krajiny (Angola, Azerbajdžan), takisto prebiehajú projekty rozvojového vzdelávania.

Obe občianske združenia navzájom spolupracujú v rámci medzinárodnej siete Don Bosco Network. Majú podobné projekty (mierne sa líšia v samotnej realizácii) venované adopcii na diaľku, pracujú s misijnými dobrovoľníkmi a venujú sa rozvojovému vzdelávaniu a práci s deťmi a mládežou.

Tabuľka č. 9: Porovnanie čerpania rozpočtu SAVIA a SADBY s rozvojovými agentúrami SR a ČR (2010)

Názov	Čerpanie celkom (EUR)	Čerpanie celkom (CZK)	Čerpanie celkom (%)
Česká rozvojová agentúra	6 453 663,48	161 341 587,00	100,00
SlovakAid	6 541 892,00	163 547 300,00	101,37
SAVIO	688 899,31	17 222 482,75	10,67
SADBA	197 914,56	4 947 864,00	3,07
1 € = 25,00 Kč			

Zdroj: upravené podľa Česká rozvojová agentura, c2009; Salesiánská mládež, c2011b; Savio, c2011e; SlovakAid, 2011 (výpočty autora BP)

6. Záver

Hlavnou náplňou tejto bakalárskej práce malo byť predstavenie saleziánskych misií a úloha saleziánov v rozvoji. Tento cieľ, podľa môjho názoru, bol naplnený. Bol skúmaný na základe dostupnej literatúry. Najprv bol charakterizovaný koncept katolíckych misií a vzťah misií a rozvoja. Keďže sa jedná o nábožensky orientovanú tému, je nutné podotknúť, že tento koncept je na mnohých miestach sveta, v ktorých dominujú iné svetové náboženstvá (islam, hinduizmus), veľmi náročný na realizáciu.

Vznik a počiatky saleziánskej kongregácie sú veľmi úzko prepojené na osobu zakladateľa, sv. Jána Bosca, avšak v jeho prípade sa nejednalo o žiadny kult osobnosti. Nikdy sa nesnažil konať sám a pri jeho práci mu pomáhalo množstvo dobrodincov. Jeho myšlienky boli na svoju dobu revolučné, nadčasové, až geniálne. Saleziáni jeho výchovnú metódu (Preventívny systém) rozšírili do celého sveta. Činnosť saleziánov je zameraná predovšetkým na deti a mládež, chýba väčší rozsah aktivít určených pre staršiu generáciu.

Saleziánske misie umožnili „vyviesť“ myšlienky don Bosca do celého sveta. Vo vybraných regiónoch boli vymenované rozvojové činnosti, ktoré boli charakteristické pre daný región. Kvôli širokému spektru realizovanej činnosti a obmedzenému priestoru boli vybrané len kľúčové projekty, ktoré som sa snažil detailnejšie rozpracovať.

Medzi výhody saleziánskych rozvojových projektov určite patrí prepojenosť a spolupráca saleziánskych rozvojových agentúr daných provincií, ktoré sú organizované do medzinárodnej siete *Don Bosco Network*. Rovnako sem patrí aj zastúpenie saleziánov pri OSN. Nevýhodou by mohli byť kresťanské hodnoty, ktoré nie sú akceptované v určitých regiónoch a spoločenských kruhoch.

Ďalší cieľ mal zhodnotiť rozvojovú činnosť saleziánov na Slovensku a v Českej republike. Aj tu bol, podľa môjho názoru, cieľ naplnený. Rozvojová činnosť saleziánov na Slovensku je realizovaná v súlade s oficiálnou rozvojovou pomocou krajiny (Keňa, Sudán). Celková misijná a rozvojová činnosť slovenských saleziánov (SAVIO) oproti českej strane je rozsiahlejšia, je preinvestovaných viac finančných prostriedkov v absolútnych i relatívnych číslach. Do budúcich rokov je tu obrovský potenciál pri spolupráci so SlovakAid-om a pokračovaní v činnosti v Sudáne, Keni, Ukrajine i ostatných krajinách.

V porovnaní s národnými rozvojovými agentúrami obstáli saleziánske rozvojové organizácie celkom úspešne. Rozpočet SAVIA tvoril približne 10 % rozpočtu SlovakAid-u. V prípade rozpočtu SADBY a ČRA to boli približne 3 %.

Rozvojová činnosť českých saleziánov je limitovaná počtom misionárov a misijných dobrovoľníkov, takisto i činnosť SADBY nie je primárne venovaná len rozvojovej činnosti.

Zoznam literatúry

Adresár saleziánskej rodiny na Slovensku. Saleziánska provincia Bratislava, Pre vnútornú potrebu, 2010. 150 s.

ALBERTI, P. *Svätec Don Bosko*. Řím : Křesťanská akademie, 1977. 306 s.

AMBROS, Pavel. *Církev, kultura, společnost, misie*. 1. vyd. Olomouc : Nakladatelství Mgr. Jiří Burget, 2000. 104 s.

AMBROS, Pavel. *Církev, kultura, společnost, misie*. 2., přeprac. vyd. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 2002. 152 s.

BOSCH, David J. *Dynamika kresťanskej misie. Dejiny a budúcnosť misijných modelov : I. diel - Novozmluvné modely misie*. Praha : Středoevropské centrum misijních studií, o.s., 2009. 220 s.

BOSCH, David J. *Dynamika kresťanskej misie: dejiny a budúcnosť misijných modelov : 2. diel, Misijné modely v dejinách. 3. diel, V ústrety relevantnej misiologie*. Praha : Středoevropské centrum misijních studií, o. s., 2010. 376 s.

BOSCO, Teresio. *Don Bosco*. Bratislava : Saleziánske katechetické vydavateľstvo Bratislava, 1991. 408 s.

Central Intelligence Agency [online]. 2011 [cit. 2011-04-11]. The World Factbook. Dostupné z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html>>.

Česká rozvojová agentura [online]. c2009 [cit. 2011-07-21]. Výroční zpráva 2010. Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/editor/image/stranky3_soubory/vyrocni-zprava-cra---2010.pdf>.

Český statistický úřad [online]. c2011 [cit. 2011-07-19]. Datové publikace ze sčítání 2001. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_cr/\\$File/e-4104-02.pdf](http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_cr/$File/e-4104-02.pdf)>.

HERSKOVITZ, M.J. *Man and His Works: The science of Cultural Antropology*. New York, 1952. s. 39.

CHÁVEZ VILLANUEVA, Pasqual. „ČEKALI JSME NA TEBE, NEMOHLI JSME SE DOČKAT. KONEČNĚ JSI TADY: JSI MEZI NÁMI A UŽ NÁM NEUTEČEŠ“ (MB XVIII, 72). *Prezentace Regionu Jižní Asie*. Saleziánska provincia Praha, Pre vnútornú potrebu, 2006. 36 s.

CHÁVEZ VILLANUEVA, Pasqual. „Já jsem přišel, aby měly život a měly ho v hojnosti“ (J 10, 10b). *Prezentace Regionu Afrika - Madagaskar*. Saleziánska provincia Praha, Pre vnútornú potrebu, 2007. 24 s.

CHÁVEZ VILLANUEVA, Pasqual. „JDĚTE A KAŽTE, ŽE SE PŘIBLIŽILO KRÁLOVSTVÍ NEBESKÉ“ (Mt 10, 7). *Prezentace Regionu Jižní cíp Ameriky*. Saleziánska provincia Praha, Pre vnútornú potrebu, 2005. 36 s.

Inštitút dcér Márie Pomocnice [online]. c2006-2008 [cit. 2011-06-24]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.salezianky.sk/o-nas>>.

JÁN PAVOL II. *Redemptor hominis*. Praha : Zvom, české katolícké nakladateľstvo, 1996. 72 s.

JÁN PAVOL II. *Redemptoris missio*. Praha : Zvom, české katolícké nakladateľstvo, 1994. 104 s.

Katechizmus katolíckej Cirkvi. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 2009. 918 s.

Klub přátel Adopce nablízko [online]. 2011 [cit. 2011-07-22]. O projektu. Dostupné z WWW: <<http://www.adopcenablizko.cz/?page=projekt&PHPSESSID=dghsfsa46o3lna2kcgnctfrdkn1>>.

MARTINEK, Michael. *Křesťané v zemi Indiánů : Kulturní, sociální a náboženské protiklady Latinské Ameriky*. Středokluky : Zdeněk Susa, 2007. 167 s.

Province of Mary Help of Christians [online]. 2011 [cit. 2011-01-04]. History of Salesian Society. Dostupné z WWW: <http://www.salesians.org.au/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=65&Itemid=63>.

Salesians of Don Bosco [online]. c2010a [cit. 2011-06-29]. Rector major. Dostupné z WWW: <<http://www.sdb.org/index.php?ids=19>>.

Salesians of Don Bosco [online]. c2010b [cit. 2011-06-29]. Regions. Dostupné z WWW: <<http://www.sdb.org/index.php?ids=22>>.

Salesians of Don Bosco [online]. c2010c [cit. 2011-06-29]. Regions – Afrika - Madagaskar. Dostupné z WWW: < <http://sdb.org/index.php?ids=22&sott=46&ty=1>>.

Salesians of Don Bosco at the United Nations [online]. 2011a [cit. 2011-07-12]. Salesians of Don Bosco at the United Nations. Dostupné z WWW: <http://www.salesians-un.org/about_salesians_at_UN_Mission.html>.

Salesians of Don Bosco at the United Nations [online]. 2011b [cit. 2011-07-12]. Salesians of Don Bosco at the United Nations. Dostupné z WWW: < http://www.salesians-un.org/about_salesiansintheworld.html>.

Salesians of Southern Africa [online]. 2011 [cit. 2011-07-14]. Projects_LoveMatters. Dostupné z WWW: <<http://www.salesians.org.za/lovematters.html>>.

Salesiáni dona Boska [online]. c2011a [cit. 2011-07-19]. Články. Dostupné z WWW: <<http://www.sdb.cz/clanky/clanky-z-roku-2010/kapitula-zprava-o-stavu-provincie/>>.

Salesiáni dona Boska [online]. c2011b [cit. 2011-07-19]. Salesiáni u nás. Dostupné z WWW: < <http://www.sdb.cz/salesiani-u-nas/>>.

Salesiánská mládež [online]. c2011a [cit. 2011-07-11]. Výroční zpráva za rok 2009. Dostupné z WWW: <<http://mladez.sdb.cz/materialy-ke-stazeni/vyrocnizpravy/?cmd=download&downloadID=707>>.

Salesiánská mládež [online]. c2011b [cit. 2011-07-11]. Výroční zpráva za rok 2010. Dostupné z WWW: <<http://mladez.sdb.cz/materialy-ke-stazeni/vyrocnizpravy/?cmd=download&downloadID=918>>.

Saleziáni don Bosca. 150 rokov SDB - Zakladatelia [online]. c2002-2011a [cit. 2011-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.saleziani.sk/150-rokov-sdb-mladi-zakladatelia.html>>.

Saleziáni don Bosca. ASC [online]. c2002-2011b [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.saleziani.sk/acs.html>>.

Saleziáni don Bosca. História SDB [online]. c2002-2011c [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.saleziani.sk/historia-sdb.html>>.

Saleziáni don Bosca. Preventívny systém [online]. c2002-2011d [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.saleziani.sk/preventivny-system.html>>.

Saleziáni don Bosca. Štatistiky [online]. c2002-2011e [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.saleziani.sk/statistiky.html>>.

Saleziánske misie [online]. 2011a [cit. 2011-03-14]. História misií. Dostupné z WWW: <<http://misie.saleziani.sk/misie/historia-misii>>.

Saleziánske misie [online]. 2011b [cit. 2011-03-14]. História misií – Afrika. Dostupné z WWW: <<http://misie.saleziani.sk/misie/historia-misii/afrika>>.

Saleziánske misie [online]. 2011c [cit. 2011-03-14]. História misií – Ázia. Dostupné z WWW: <<http://misie.saleziani.sk/misie/historia-misii/azia>>.

Saleziánske misie [online]. 2011d [cit. 2011-03-14]. História misií – Južná Amerika. Dostupné z WWW: <<http://misie.saleziani.sk/misie/historia-misii/juzna-amerika>>.

Savio [online]. c2011a [cit. 2011-03-14]. Misijné dobrovoľníctvo. Dostupné z WWW: <<http://www.savio.sk/sk/dobrovolnici/misijne-dobrovolnictvo>>.

Savio [online]. c2011b [cit. 2011-03-14]. Stanovy. Dostupné z WWW: <<http://www.savio.sk/files/stanovy.pdf>>.

Savio [online]. c2011c [cit. 2011-03-14]. Tehlička. Dostupné z WWW: <<http://www.savio.sk/sk/projekty/tehlicka>>.

Savio [online]. c2011d [cit. 2011-03-14]. Výročná správa 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.savio.sk/files/vyrocna%20sprava%202009.pdf>>.

Savio [online]. c2011e [cit. 2011-07-20]. Výročná správa 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.savio.sk/files/vyrocna%20sprava%202010.pdf>>.

Shine a light [online]. 2011 [cit. 2011-05-25]. Bosconia. Dostupné z WWW:
<<http://www.shinealight.org/BosconiaE.html>>

SlovakAid [online]. 2011 [cit. 2011-06-24]. Výročná správa 2010. Dostupné z WWW:
<<http://www.slovakaid.sk/wp-content/uploads/2011/04/Vyrocnna-Sprava-SAMRS-2010.pdf>>.

Slumdogs - helping to provide a childhood for homeless and street children of India [online]. 2011 [cit. 2011-04-10]. Salesian Work for the Young at Risk. Dostupné z WWW:
<http://www.slumdogs.org/salesian-work-for-the-young-at-risk.html>

Stanovy Společnosti sv. Františka Saleského. Brno : Bohoslovecký studentát, 1945. 148 s.

Sväté písmo Starého i Nového zákona. Rím: Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, 1995. 2186 s.

Štatistický úrad SR [online]. 2011 [cit. 2011-07-18]. Preddefinované tabuľky. Dostupné z WWW:
<http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Demografia/SODB/Tabulky/tab13.pdf>.

ŠTECHOVÁ, Marie . *Svatý Don Bosco*. Praha : Spol. prac. salesiánských, 1936. 31 s.

Vatican: the Holy See [online]. 2011 [cit. 2011-06-18]. Decree on the Mission Activity of the Church - Ad Gentes. Dostupné z WWW:
<http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_ad-gentes_en.html>.

Združenie saleziánov spolupracovníkov [online]. c2004-2011 [cit. 2011-06-24]. Združenie Saleziánov spolupracovníkov. Dostupné z WWW: <<http://ascsslovakia.sk/?obsah=1>>.

Prílohy

Príloha č.1

Sen z roku 1847: Trnistá ružová alej

Jedného dňa roku 1847 som uvažoval o spôsobe ako konať dobro pre mládež. Potom sa mi zjavila Kráľovná nebies a zaviedla ma do nádhernej záhrady. Bol v nej široký a prekrásny portikát a predsieň. Plazivé rastliny zdobili stĺpy ratoľami, bohatými na lístie a kvety. Vypínali sa až hore a tvorili nádhernú zelenú záclonu. Tento portikát viedol na krásnu cestu. Nad ňou bola nádherná klenba pokrytá obdivuhodnými ružami v plnom kvete. Aj zem bola pokrytá ružami. Preblahoslavená Panna mi povedala: „Vyzuj sa!“ Keď som sa vyzul dodala: „Bež po tejto aleji. Touto cestou máš kráčať.“ Bol som spokojný, že som bosý. Nerád by som pošliapal tieto nežné ruže. Dal som sa na cestu, ale hneď som pocítil, že tieto ruže zakrývajú ostré tŕne. Nohy mi začali krváčať. Urobil som len pár krokov. Musel som sa zastaviť a vrátiť. Hovorím svojej vodkyni: „Tu je potrebná obuv!“ „Zaiste“, odpovedala, „treba výborné topánky.“ Obutý som sa dal znovu na cestu s malým počtom priateľov, ktorí sa práve objavili a prosili, aby mohli kráčať so mnou. Kráčali alejou za mnou. Vpredu sa neobyčajne krásna alej znižovala a zužovala. Mnoho konárov splývalo z výšky a tvorili akési vence. Iné viseli nad cestou. Tu a tam boli z kmeňov vyrastené vetvy. Podobali sa hustým plotom a zatarasili kus cesty. Iné sa plazili nad zemou. Všetky boli pokryté ružami. Videl som ruže na stranách, hore i dolu. Ešte som cítil bolesti v nohách. Keď som sa nakláňal a dotkol sa ruží, pocítil som, že pod nimi sa skrýva pichľavé tŕnie. Predsa som však kráčal napred. Moje nohy sa zapletali do konárov na zemi v boli doškriabané. Keď som odstraňoval vodorovné konáre, ktoré prekážali v ceste a kráčal radšej po strane, popichal som sa a krvácal som nielen na rukách, ale na celom tele. I zhora visiace ruže zakrývali tŕne. Tie ma nemilosrdne píchali do hlavy. No kráčal som ďalej, povzbudzovaný Preblahoslavenou Pannou. Časom ma zasiahli ostrejšie tŕne a spôsobili mi prenikavé bolesti.

Medzitým mnohí, ktorí pozorovali moju cestu touto alejou volali: „Don Bosco kráča po ružiach. Spokojne kráča napred a všetko sa mu darí.“ Nevideli však tŕne, ktoré ma píchali. Mnoho klerikov, kňazov a koadjutorov sa pustilo za mnou na cestu. Zvábila ich krása ruží. Akonáhle však pocítili tŕnie, ktoré vykúkalo zo všetkých strán, začali nariekať: „Boli sme oklamani!“

Odpovedal som: „Kto chce príjemne kráčať po ružiach, nech sa vráti. Ostatní nech ma nasledujú!“

Mnohí sa vrátili. Keď som už prešiel hodný kus cesty, obrátil som sa a pozeral, kde sú moji priatelia. S veľkou bolesťou som zbadal, že väčšina sa stratila. Ostatní sa už vracali. Rýchlo

som sa vrátil a volal ich, ale darmo. Nechceli ma ani počúvať. Začal som plakať: „Nie je možné, aby som sám prekonal takú namáhanú cestu.“

Čoskoro som sa však potešil. Videl som prichádzať zástup kňazov, klerikov a koadjutorov. Pristúpili ku mne a hovorili: „Hľa, tu sme – všetci tvoji. Sme odhodlaní ťa nasledovať.“ Dal som znovu na cestu a viedol ich. Len niektorí stratili odvahu a zastavili sa. Väčšina prišli so mnou až k cieľu.

Prešli sme dlhú aleju a dostali sme sa do druhej krásnej záhrady. Tu ma obkľúčili moji nasledovníci celí vychudnutí, doškriabaní a zakrvavení. Zafúkal čerstvý vetrík a jeho vánok všetkých naraz uzdravil. Zafúkal iný vetrík a ako v rozprávke bol som hneď obklopený množstvom chlapcov, klerikov, koadjutorov a kňazov. Títo hneď začali vychovávať zhromaždenú mládež. Mnohých som poznal, ale mnohí mi ešte neboli známi.

Keď sme prišli na vyvýšené miesto, uvideli sme veľkolepú budovu. Prekročili sme prah a vstúpili do rozsiahlej siene. Jej nádhera presahovala všetky kráľovské paláce. Bola vyzdobená a posypaná sviežimi ružami bez tŕnia. Z nich sa šírila krásna vôňa. Tu sa spýtala moja vodkyňa: „Vieš, čo to znamená?“ Odpovedal som: „Nie! Prosím, vysvetlite mi to!“

Nato povedala: „Vedz, že cesta, ktorou si kráčaš medzi ružami a tŕním – znamená tvoj apoštolát medzi mládežou. Musíš po nej kráčať v obuvi umŕtvenosti. Tŕne na zemi znamenajú zmyselné náklonnosti a ľudskú priazeň alebo sympatie a antipatie, ktoré odvádzajú vychovávateľa od pravého cieľa. Zraňujú ho a zastavujú na ceste, ba prekážajú v chôdzi a v zhromažďovaní vencov pre večný život. Ruže sú symbolom vrúcnej lásky, ktorou sa majú vyznačovať všetci tvoji spolupracovníci. Iné tŕne naznačujú prekážky, utrpenia a súženia, ktoré ťa očakávajú. Nestrácaj odvahu! Láskou a umŕtvením všetko premôžete a dosiahnete ruže bez tŕňov. Sotva to Matka Božia povedala, prebudil som sa vo svojej izbe.

Don Bosco pochopil povahu sna a povedal, že po ňom jasne videl pred sebou cestu, ktorou má kráčať. Boli mu známe prekážky a ťažkosti, ktoré mu mali prekážať v ceste. I keď musel kráčať medzi hojným tŕním, bol si vedomý Božej vôle a bol presvedčený o úspechu svojho poslania.

Zdroj: *Salesiáni dona Boska* [online]. c2011 [cit. 2011-07-19]. Ke stažení. Dostupné z WWW: <<http://www.sdb.cz/ke-stazeni/salesianska-spiritualita/?cmd=download&downloadID=779>>.

Príloha č.2

Úryvok z učňovskej zmluvy z novembra 1851

„Podľa tejto súkromnej listiny v oratóriu svätého Františka Saleského bolo dohodnuté:

1. Pán Carlo Aimino prijíma za učňa sklenárskeho remesla chlapca Giuseppe Bordoneho, narodeného v Biele. Sľubuje a zaväzuje sa, že ho v čase troch rokov vyučí vo svojom remesle, poskytne mu v tomto čase potrebné vedomosti a najlepšie skúsenosti svojho remesla a zároveň bude bdieť nad jeho dobrým správaním, bude ho upozorňovať na prípadné nedostatky slovami a nijakým iným spôsobom. Ďalej sa zaväzuje, že ho bude zamestnávať iba prácami súvisiacimi s jeho remeslom, a nie inými, a že nebude prepínať jeho sily.
2. Majster sa ďalej zaväzuje, že ponechá učňovi po celý čas všetky sviatočné dni v roku voľné.
3. Zamestnávateľ sa ďalej zaväzuje, že učňovi bude vyplácať denne v prvom roku jednu líru, v druhom roku jednu líru a 50 centesimov a v treťom roku dve líry a že každý rok mu poskytne dva týždne voľna.
4. Direktor oratória sľubuje, že bude bdieť nad dobrým správaním učňa.“

Zdroj: T. Bosco, 1988, str. 200

Príloha č.3

Režim dňa a zoznam záujmových krúžkov SOŠ sv. Jozefa Robotníka v Žiline

Režim dňa

6:30	budíček
6:45	raňajky
7:20 – 14:00	vyučovanie a obed
14:00 – 16:15	vychádzky
16:30 – 17:30	študovňa (za prítomnosti asistenta)
17:30 – 18:00	večera
18:00 – 20:30	vychádzky
21:00	večerné modlitby
22:00	večierka

Záujmové krúžky:

- basketbalový
- florbalový
- futbalový
- hudobný
- počítačový
- volejbalový

Zdroj: Ústne podanie Cyrila Ambrosa (brat autora BP a zároveň študent SOŠ sv. Jozefa Robotníka v Žiline), dňa 20. 7. 2011

Príloha č.4

Sen z roku 1871 o misiách

Zdalo sa mi, že som v divokom, úplne neznámom kraji. Bola to nesmierna pustá rovina. Nebolo na nej ani kopca. Až ďaleko, ďaleko na obzore sa črtalo drsné pohorie. Krajinou prechádzali skupiny ľudí. Boli skoro nahí, neobyčajnej postavy a svojím vzhľadom naháňali strach. Mali rozstrapatené dlhé tmavé vlasy. Boli oblečení do zvieracích koží, ktoré im viseli ako široké plášte z ramien. Ozbrojení boli dlhými oštepami a prakmi.

Bol to divný pohľad. Jedni pobehovali a lovili zver, druhí niesli na oštepoch kusy krvavého mäsa. Iní bojovali medzi sebou a iní zasa európsky oblečení s vojakmi. Všade bolo plno mŕtvych. Bol to strašlivý pohľad.

Potom som spozoroval, ako sa kdesi vzadu na rovine vynorilo mnoho ľudí. Podľa oblečenia a vystupovania som v nich spoznal misionárov rozličných rádov. Prichádzali týmto divochom ohlasovať Ježiša Krista. Pozrel som sa na nich lepšie, ale nepoznal som nikoho. Keď sa priblížili, barbari sa na nich zúrivo vrhli, pozabíjali ich a napichli na svoje dlhé kopije ako víťazné trofeje. Keď som videl tieto strašné scény, rozmýšľal som, ako by dali títo suroví ľudia obrátiť.

Vtom som v diaľke zbadal ďalších misionárov. Približovali sa k divochom s veselou tvárou a pred nimi si vykračovala hŕba detvákov. Zmocnil sa ma strach a hovoril som si, že idú v ústrety istej smrti. Priblížil som sa k nim. Boli to kňazi a klerici. Všimol som si ich zblízka a spoznal som v nich svojich saleziánov. Prví mi boli známi, ale ďalších, čo šli za nimi, som už nepoznal. Ale aj to boli saleziáni, áno saleziáni. „Kam sa to odvažujete?“ povedal som si sám pre seba. Chcel som ich zastaviť a znemožniť im pokračovať v ceste. Bol som si istý, že ich stihne ten istý osud, ako prvých misionárov. Nemohol som uveriť svojim očiam. Len čo ich domorodci zbadali, rozjasali sa a šli ich privítať. Sklonili zbrane i svoju divokosť a nových misionárov prijali so všetkou poctou. Udivený som si povedal: „Som zvedavý, ako sa to všetko skončí.“

Videl som, ako sa naši misionári medzi nich zamiešali, ako sa púšťali s nimi do reči. Všetci ochotne počúvali, ako ich učili. Všetko prijímali, chápali a menili svoj život podľa ich rád a napomenutí.

Pozoroval som ďalej. Misionári sa s divochmi modlili ruženec. Potom si kľakli, divosi ich obstúpili, odložili zbrane a kľakli si aj oni. Jeden salezián zaintonoval pieseň Oslavujte Máriu (Lodate Maria, o lingue fedeli). Dav sa pridala a spieval s takým nadšením a tak hlasito, že som sa naľakal a prebudil.

(Zdroj: T. Bosco, 1988, str.329–330)

Príloha č.5

Fotka účastníkov prvej saleziánskej misionárskej výpravy do Argentíny (1875)



Zdroj: *Saleziánske misie* [online]. 2011d [cit. 2011-03-14]. História misií – Južná Amerika. Dostupné z WWW: < <http://misie.saleziani.sk/misie/historia-misii/juzna-amerika>>.

Príloha č.6

Fotka Don Bosca z roku 1887



Zdroj: *Da Mihi Animas* [online]. 2011 [cit. 2011-07-22]. Don Bosco on Vocations!. Dostupné z WWW: <<http://salesianity.blogspot.com/2009/11/don-bosco-on-vocations.html>>.